EKİM

Bütün Ülkelerin Proleterleri, Birleşin!

TÜRKİYE KOMÜNİST İŞÇİ PARTİSİ Merkez Yayın Organı

Sayı: 319, Ekim 2019

Teslim Demir'in anısına... / 1

'60'lı yıllar: Devrimci örgüt ve önderlik boşluğu

H. Fırat

Ölümünün hemen ardından, 2011 Eylül'ünde, Mihri Belli üzerine bir konferans vermiştim. Konferansın asıl konusu Mihri Belli değildi; ama ölümünün sonrasına denk geldiği için, genel çizgiler içinde siyasal yaşamını ve özellikle Türkiye sol hareketi içindeki kendine özgü yerini ele almak gerekmişti. Konu ele alınırken 1967-71 dönemi üzerinde özellikle durulmuştu. Zira bu, Mihri Belli payına yerine getirebileceği önderlik misyonu bakımından tüm siyasal yaşamının benzersiz bir kesitiydi. Öncesinde böyle bir şansı olmamıştı, sonrasında da olmayacaktı. Ortaya konulan temel düşünce, Mihri Belli'nin o özel tarihsel evrede kendisinden beklenen devrimci açıdan veremediği, böylece o yıllarda etrafına kümelenmiş dönemin gençlik önderlerini büyük hayal kırıklığına uğrattığı ve kaçınılmaz olarak başka arayışlara ittiği idi.

Mayıs 2012'de bu kez Deniz Gezmişler'in asılmasının 40. Yılı üzerine bir konferans vermiştim. Bu, '60'lı yılların devrimci örgüt ve önderlik boşluğuna ilişkin yönleriyle, Mihri Belli konulu konferansın bir devamı ve tamamlayıcısı gibiydi. Vurgulanan temel düşünce, '60'lardaki toplumsal uyanışın ve sol kabarışın ortaya çıkardığı yeni devrimciler kuşağının dönem boyunca devrimci bir önderlik ve örgüt olanağından yoksun kaldığı, sözkonusu boşluğu dönemin sonuna doğru bizzat kendilerinin doldurmaya yöneldiği ve anlaşılır nedenlerle bunda başarısız kaldıklarıydı.

Teslim Demir üzerine ölümünü izleyen günlerde verilen konferansın temel teması da bir bakıma aynı oldu. Bu kez aynı temel düşünce, '74 sonrası devrimci yükselişin ortaya çıkardığı yeni devrimciler kuşağı üzerinden ele alındı. Buradaki temel fikir partimiz için bir yenilik taşımıyordu. Hareketimizin iki temel çıkış belgesinin ilkinde, '70'li yılların ikinci yarısında devrimci parti ve örgütlerin hızlı büyümesine işaret edilirken şunlar söyleniyordu: " Doğal olarak bu sağlıksız bir büyüme idi. Baş küçük gövde büyüktü. Baş küçük olarak kalıyor, gövde sürekli büyüyordu. O zamanların popüler deyimiyle, nicel gelişim ile nitel gelişim arasında bir uçurum vardı. Baş gövdeyi yönetip yönlendirip geliştirmiyor, bilakis gövde başı sürüklüyordu. Bu tipik bir kendiliğindencilik, bir arkadan sürüklenişti." ***(Yakın Geçmişe Genel Bir Bakış, 1987)***

Mihri Belli'nin ölümü ve Denizlerin idamının 40. Yılı konulu konferansların kayıtları aradan geçen yıllara rağmen henüz yayınlanamadı (Tarihsel TKP'nin 100. Yılı bu yayına anlamlı bir vesile olabilir). Burada üç ana bölüm halinde yayınlanan metin, Teslim Demir yoldaşa ilişkin konferansın elden geçirilmiş ve birçok özel ayrıntıdan

arındırılmış kayıtlarıdır. Bölümleme konferansın üç ayrı oturumuna göredir. Yer yer kaçınılamayan ve bağlamları nedeniyle ayıklanması güçlükler taşıyan tekrarlar bunun sonucudur. Tüm başlıklar yayın vesilesiyle konulmuştur

Partimiz Teslim Demir'i "Türkiye devrimci hareketinin yarım asırlık çınarı" olarak tanımladı ve bir partinin sınırlarına sığmayacak türden devrimcilerin az bulunur örneklerinden biri olduğunu vurguladı. Onun 1968'den 2018'e uzanan devrimci siyasal yaşamının devrimci hareketimizin bu aynı tarihsel zaman dilimindeki seyri ve sorunları üzerinden anlamlandırılması, bu tanım ve vurgunun özüne uygun bir tutum olmuştur.

***

'60'lı yıllarda sol dalga ve devrimci önderlik boşluğu

Sol hareketimizin Cumhuriyeti de önceleyen bir tarihi var. '60'lı yıllara kadar neredeyse sadece TKP'de temsil edilen bir tarihtir bu. TKP tüm tarihi boyunca sınırlı sayıda aydın ve işçiden oluşan, kitle tabanından yoksun, alabildiğine dar bir kadro partisi olarak kaldı. 1951 tevkifatının ardından ise tümüyle tasfiye oldu. '60'lı yıllarla başlayan yeni döneme az sayıda kadro ve tartışmalı bir düşünsel-politik miras bıraktı. Geriye kalan ve onun gerçek temsilcisi sayılan kadrolar bu yeni dönemde TKP'nin yeniden inşasını gündeme getirmediler. Böylece tarihsel TKP tarihe karışmış oldu. '70'li yıllarda Leipzig eksenli olarak aynı isimle sahneye çıkan partiyse tümüyle farklı bir oluşumdur.

'60'lı yıllar modern Türkiye'nin tarihinde sol ve sosyal mücadele açısından tümüyle yeni bir dönem oldu. Hızlanan kapitalist gelişmenin ürünü modern sınıflaşma, sosyal, siyasal ve kültürel sonuçlarını ülke düzeyinde göstermeye başladı. Başta işçi sınıfı olmak üzere emekçi katmanların istemleri, bunun ürünü mücadeleler ve bu mücadelelerden güç alarak serpilen bir sol hareket gerçeği vardı artık Türkiye'de.

Bu yeni dönemde birbirini izleyerek ortaya çıkan birden fazla sol akım görüyoruz. Doğan Avcıoğlu'nun yönettiği Yön Dergisi'nde temsil edilen ve kendini Kemalizm'in yeni koşullara uyarlanmış temsilcisi sayan darbeci bir burjuva solu, zamanlama olarak bunlardan ilk ortaya çıkanıydı. Farklı eğilimlerden karışık kafalı sendikacıların kurduğu, altından kalkamadıkları için de çok geçmeden yönetimini ilerici aydınlara devrettikleri TİP ise sosyalist solu temsil etmek iddiasındaydı. Çok geçmeden TİP bünyesinde yaşanan bölünmeyle birlikte, tarihsel TKP kökeninden gelen ve geleneği temsil eden Mihri Belli ve Hikmet Kıvılcımlı gibi şahsiyetlerin önderlik ettiği eğilimler, esas olarak da Mihri Belli önderliğindeki MDD Hareketi, dönemin bir öteki önemli sol akımı oldu. 1970 başına, yani '71 Devrimci Çıkışı'nın hemen öncesine kadar, solun tablosu kabaca böyleydi.

TİP'in ve MDD Hareketi'nin lider kadroları, tarihsel TKP'den arta kalanlardan oluşuyordu. Mihri Belli ve Dr. Hikmet Kıvılcımlı için bu dolaysız olarak böyleydi. Mehmet Ali Aybar ve Behice Boran ise 1940 sonrasının TKP sempatizanı sol aydınlarına mensuptular. Bu ikinciler, '60'lı yıllarda ve daha somut olarak da TİP yönetimi dönemiyle birlikte, tümüyle reformist-parlamentarist bir çizginin temsilcileri oldular. Mücadeleyi ileriye götürmek değil fakat dizginlemek ve düzenin icazet sınırları içinde tutmaktı esas rolleri. Ama tarihsel TKP'den gelen, dahası onun direnişçi kanadını oluşturan Mihri Belli ve Dr. Hikmet Kıvılcımlı gibi liderlerin de, dönemin sosyal uyanışına ve bunun beslediği sol dalgaya önderlik edebilecek bir devrimci program, çizgi ve örgüt ortaya koyamadıklarını, tam tersine hareketi başka biçimlerde sakatladıklarını, böylece sonraki parçalanmalara da kolaylaştırıcı bir zemin hazırladıklarını biliyoruz.

'60'lı yıllar, düzen sınırlarını aşamayan bir burjuva sosyalizmi dönemi oldu. İzlenen çizgi kadar, bunun gerçekleşmesi için temel alınan ya da umut bağlanan araçlar yönünden de bu böyleydi. Ya parlamentarizme bel bağlanıyordu, ki Aybar-Boran liderliğindeki TİP şahsında olan buydu. Ya da sözümona

sol bir askeri darbeden hiç değilse o konjonktürde yarar umuluyordu, Mihri Belli ve Hikmet Kıvılcımlı şahsında olansa buydu. Bu ikincilerin ilk gruptan önemli bir farkı, demokratik devrim düşüncesinin farklı versiyonları üzerinden ortaya kendilerince devrim stratejileri koymalarıdır. Ama bu hiç de devrime yönelen bir politik çizginin temsilcileri oldukları anlamına gelmiyordu. Hiç değilse o evrede öncelikli beklentileri, sözde sol Kemalist bir askeri darbenin "kapitalist olmayan yol"dan yolu açmasıydı. Bu konum ve tutum, düzenin icazet sınırlarını esas alan pasifist TİP yönetiminden farklı olarak, MDD Hareketi'nin dönem içinde ve daha çok da gençlik hareketi üzerinden izlediği militan mücadele çizgisini gölgeliyordu.

Oysa bu aynı yıllar, 1960'lı yılların ikinci yarısı, solun gelişip serpilmekte olduğu dinamik bir özel evreydi. Sosyal uyanışın tazeliği ile, işçi sınıfı hareketinin diriliği ile, genel olarak solun toplum içerisinde umut vadeden bir güç olarak öne çıkması ile ayırt edilen, tümüyle yeni bir dönemdi sözkonusu olan. Bu, başta işçi sınıfı olmak üzere alt sınıflar yönünden sosyal uyanış ve mücadelenin gelişip serpildiği, sol açısındansa tarihinde ilk kez olarak kitleselleşmenin ve toplumun gündemine girmenin başarılabildiği bir tarihi evredir. Ama yazık ki bu gelişmeye devrimci açıdan yanıt verebilen herhangi bir parti, örgüt ya da önderlik ortaya çıkamadı bu yıllar içinde. Geçmişten kalan ve sürekliliği temsil edenler, Mihri Belliler ve Hikmet Kıvılcımlılar, hiç değilse o günkü çizgileri üzerinden burjuva sosyalizmini aşamayan bir perspektifin içinde kaldılar. Çevrelerinde yüzlerce genç militan varken, bunların tümü de devrime ve sosyalizme gönül vermişken, bunlarla bir parti kurmak yoluna bile gitmemeleri bu açıdan yeterince açıklayıcıdır. Oysa devrimci partinin inşası gerçek bir devrim mücadelesinin ilk ve olmazsa olmaz koşuludur. Ama biz o yıllarda bunu açık bir hedef olarak tanımlayan ve somut bir süreç olarak yönelen herhangi bir girişim göremiyoruz. Mihri Belli ve arkadaşları, tarihsel TKP'nin temsilcileri olmak iddialarını koruyorlar, ama 1951 tutuklamalarıyla tümden yıkıma uğramış bulunan bu partinin yeniden inşası için kıllarını kıpırdatmıyorlardı.

Mihri Belli'nin o dönem için sorumluluğu özellikle ağırdır. Zira dönemin gençlik hareketini sürükleyen çok sayıda devrimci genci ve aydını kendi çizgisine kazanmış lider kişilik konumuyla, bu asıl olarak onun dönemi ve dolayısıyla da göreviydi. (Hikmet Kıvılcımlı'nın öne çıkışı dönemin sonuna doğrudur). O yıllarda Mahir Çayanlar, Deniz Gezmişler ve İbrahim Kaypakkayalar şahsında simgelenen devrimci gençlik büyük bir bölümüyle Mihri Belli önderliğindeki MDD Hareketi saflarındadır. Genç devrimcilerin ezici bölümü "Mihrici"dir. Bu büyük ve nitelikli bir kadro potansiyelidir, dolayısıyla devrimci bir partileşme süreci için bulunmaz bir imkan ve kaynaktır. Oysa Mihri Belli'nin devrimci bir parti girişiminden çok geçmeden boşa çıkan oportünist hesap ve kaygılarla uzak durduğunu biliyoruz. Dönemin sonuna (1970 yılı ortalarına) doğru nihayet buna yönelmiş görünmesiyse, ciddi bir adımdan çok, MDD Hareketi bünyesindeki büyük kanamayı durdurmaya yönelik göstermelik, yüzeysel ve sonuçsuz bir manevradır.

Aynı '60'lı yıllar, dünyada devrim dalgasının sürmekte olduğu bir tarihsel evreyi işaretlemektedir. Sovyetler Birliği'ndeki bürokratik bozulma ve ideolojik yozlaşmaya, bununla bağlantılı olarak dünya komünist hareketindeki bölünmelere ve sorunlara rağmen, dünya ölçüsünde yaygın sosyal hareketlilikler ve devrimci mücadeleler var. Devrim dalgasının dünya ölçüsünde yükseldiği bir dönemdir sözkonusu olan. Dünya ölçüsündeki bu sürece de tanıklık eden genç devrimciler marksist klasikleri inceledikçe ve devrimler tarihi konusunda bilgi edindikçe, doğal olarak güven veren bir devrimci önderlik bekliyorlardı. Buna yanıt veren liderler, partiler, örgütsel yönelimler yoksa, sonuçta bu kaçınılmaz biçimde yeni arayışlar yaratırdı. Nitekim '60'lı yılların sonuna doğru Türkiye'de yaşanan da bu oldu.

Sonradan 1971 Devrimci Çıkışı'nın öncülüğünü yapan tüm kadrolar, 1967-70 döneminde Mihri Belli liderliğindeki MDD Hareketi bünyesinde yer alıyorlardı. Ama öte yandan bu aynı genç kadrolar devletin, dolayısıyla o günlerde "zinde güçler" cilasıyla oportünist ham hayallere dayanak yapılan ordu ve bürokrasinin ne anlama geldiğini, devrimin kurulu düzen ile onu devleti karşısında nasıl davranması gerektiğini hararetle inceledikleri klasik marksist eserlerden biliyorlardı. Yanı sıra Rusya, Çin ve Küba gibi başarılı devrim örneklerini inceliyor, bunların tuttuğu yoldan, izlediği gelişme çizgisinden etkileniyorlardı. Bu süreç çok geçmeden genç devrimcilerin devlet darbeciliği peşinde koşanlardan kopmasıyla sonuçlandı.

Dönemin devrimci gençliği devrim istiyordu. Ama izlenen çizginin, savunulan görüşlerin, girilen yolların hiç de buraya götürmediğini de görüyordu. TİP'in varı yoğu parlamentarizmdi. Mehmet Ali Aybar, Behice Boran, Sadun Aren gibileri bütün umutlarını kurulu düzenin anayasasına ve parlamentosuna bağlamışlardı. Dönemin egemenlerine güven vermek ve böylece onların şerrinden korunmak için, söylemlerini ve eylemlerini anti-komünizme vardırdıkları bile oluyordu. Bunların karşısında ise büyük itibarı olan ve bununla da başlangıçta genç devrimcilere güven ve umut veren Mihri Belli gibi tarihi kişilikler vardı. Oysa bunlar da, hiç değilse o konjonktürde, çıkış için bir ordu darbesinden medet umuyorlardı. Bu umut kırıcı tablo, teorik birikim ve pratik mücadele deneyimi bakımından henüz çok yeni ve dolayısıyla yetersiz bu genç devrimcileri çıkış yolunu bizzat bulmaya yöneltti. Devrimci bir önderlikten yoksun kalanlar, büyük bir cüret ve cesaretle bunu bizzat inşa etmeye giriştiler. Başka bir alternatifleri yoktu ve bu, dönemin yeni devrimci kuşağının büyük şansızlığı idi.

Devrimci önderlik boşluğuna karşı çıkış arayışları

Böylece Teslim Demir yoldaşın anısına altını çizmek istediğim temel önemde olguya da gelmiş oluyorum. Uzun yıllar boyunca kitle desteğinden yoksun kalan sol, 1960'lardan itibaren nihayet toplumsal düzeyde bir güç olarak ortaya çıktı. '60'lardaki sosyal uyanışın beslediği kitle hareketi bunun bir ilk kaynağıydı. '74'de patlak veren yeni devrimci dalga bunun daha ileri düzeyde yeni bir örneği oldu. Ama yazık ki sol hareket bu dönemlere her seferinde bir ön hazırlıktan yoksun olarak girdi. Ne devrimci bir düşünsel birikim, ne devrimci bir program, ne iyi kötü hazırlığını önden yapmış devrimci bir parti vardı. Yani bu dalgayı karşılayacak, omuzlayacak herhangi bir ön politik-örgütsel birikim, dolayısıyla hazırlık yoktu. Olduğu kadarıyla da sorunluydu, yararlı olmaktan çok sorun kaynağı idi.

Bu, kabaran dalganın esası yönünden kendiliğinden dinamiklerle ilerlemesi, bunun sonucu olarak da bir yerde bir yerlere çarpıp kaçınılmaz biçimde kırılması demekti. '60'ların ikinci yarısını kaplayan dalgada da bu böyle oldu. Düzen cephesi, egemen bir sınıf olarak burjuvazi, her düzeyde ve her bakımdan örgütlüydü. Arkasında da tüm imkanları ve muazzam deney birikimiyle emperyalizm vardı. Daha '60'lı ilk yıllardan itibaren Amerikalı uzmanlar Türkiye'deki sosyal uyanışı görüyor, Türkiye'yi yönetenlere sürekli akıl veriyor, yol yordam gösteriyorlardı. Bu dalganın önünü nasıl alabilecekleri üzerine politikalar ve planlar sunuyorlardı. Nitekim örgütlü bir güç olarak dinsel gericiliğin önü böyle açıldı. Komünizmle Mücadele Dernekleri böyle yaratıldı. Faşist paramiliter güçler Alparslan Türkeş eliyle böyle örgütlendi. Yani bir tarafta bilinçli ve alabildiğine örgütlü bir sınıf, bu sınıfın arkasında ise muazzam imkanları ve tarihsel deneyimiyle emperyalizm var. Emperyalizmin toplumsal uyanışları dizginlemeye ve saptırmaya, sosyal mücadeleleri ve sol akımları ezmeye dayalı bütün bir tarihsel deneyimi var. Beri tarafta ise kendiliğinden kabaran bir sınıf ve kitle hareketi dalgası ile devrimci parti ve önderlikten yoksun deneyimsiz bir genç

devrimciler kuşağı...

'60'lı yıllarda Türkiye toplumu hareketleniyor. Sola o güne dek görülmemiş türden bir yöneliş var. Toplumun kültürel bakımdan gelişkin kesimlerinin bir bölümünü de kapsıyor bu. Belki niceliği abartılmayabilir ama büyük kentlerde aydınlar, sanatçılar, sendikacılar, öncü işçiler sola yöneliyorlar. Sol kendiliğinden hareketlenen emekçileri dolaysız girişimlerle destekliyor, buluşma kolaylaşıyor. Toprağı işgal eden köylülerin desteğine Dev-Gençliler yetişiyor. Fabrikayı işgal eden işçilerin yanına sol sendikacılar ya da yine devrimci gençler koşuyor. Bu, buluşmayı, birbirini anlamayı, kaynaşmayı kolaylaştırıyor. Dalga var, mücadele giderek sertleşiyor. Fabrika işgallerinin yaşandığı, çatışmanın giderek sert biçimler aldığı bir tarihi dönem... 15-16 Haziran gibi hala da aşılamayan bir büyük işçi başkaldırısı, tam da bu dönemde, aynı '60'ların sonunda yaşandı ve onun tepe noktasını oluşturdu.

Mücadele sertleşiyor, hareketin devrimcileşme potansiyeli güçlü ama buna önderlik edecek devrimci bir parti, akım, önderlik yok. Solun o güne kadarki birikimi devrimci değil. Tarihsel olarak nedenleri incelenebilir ama sonuçta TKP devrimci bir parti olamadı. Saflarındaki bir kısım kadroların komünizm idealine samimi bağlılıkları ne olursa olsun TKP devrimci bir parti değildi. '60'lı yıllara TKP'den kalan elbette sol bir mirastı ama bunun devrimci niteliği hayli tartışmalıydı. Oysa sınıf mücadelesi sertleşiyordu ve bunu kucaklayacak dinamik devrimci bir partiye şiddetle ihtiyaç vardı. Bu parti için o günün Türkiye'sinde önemli bir devrimci genç kadro potansiyeli de vardı. Ama bu gücü birleştirecek, örgütleyecek, partileştirecek ve böylece örgütlü bir şekilde seferber edecek bir öznel irade yoktu '60'lı yıllar Türkiye'sinde. Üniversiteli genç insanların farklı arayışlara girmesi ve dolayısıyla da tartışmalı yollara düşmesi, bu tarihsel durumun bir ürünüdür. Marksizm "sol" sapmayı, sağ oportünizmin bir kefareti sayar. Bizde olan da tam olarak budur.

'71 Devrimci Hareketi'nde kalıcı olan...

Genç ve deneyimsiz devrimciler çıkış yolunu kendileri aradılar. Çıkışı nerede gördüklerini biliyoruz. Ama değerlendirmelerimizde vardır; burada kalıcı olan sol sapma değil, devrim yapmak isteği, iradesi, cesareti ve pratiğidir. Bu pratiğin gerektirdiği bedeli ödeme tutumu, yaşamını devrime adama kararlılığıdır. '71 Devrimci Çıkışı'nda kalıcı olan budur, öteki herşey geçici olmuştur. Bilimsel bir tanım olarak "sol maceracılık" olarak tanımladığımız davranış, çok kısa bir dönemin geçici bir olayı olarak kaldı. '74'ü izleyen yeni devrimci dalga döneminde marjinal birkaç çevre dışında "sol maceracılık" diye bir şey kalmadı. Ana akımlar yönünden sol çizgi, yani dar insan gruplarına dayalı öncü savaş çizgisi, '74'den itibaren hızla aşıldı. Üstelik yerini devrimci hareket bünyesinde, özellikle de onun önderlik kademelerinde, güçlü sağ eğilimlere bırakacak denli.

'71'den kalıcı olan devrim yapmak iradesiydi ve bu çok önemliydi. Kurulu düzeni yıkmak üzere devlete başkaldırmak, bu yeni bir durum, yeni bir tutumdu. Devrimciliği de temelde buradan geliyordu. İdeolojik konumu tartışmalıydı, ama bu yönelimiydi asıl kalıcı olan. Devlete başkaldıran bu genç insanlar, bunu bir devrim anlayışına dayandırıyorlardı. Sonuçta kendilerince bir devrim teorileri vardı ve bu kendince özgün öğeler de içeriyordu. Mahir Çayan ve İbrahim Kaypakkaya'nın yazıları buna tanıklık etmektedir. Ortaya konulan çizgi elbette tartışmalıydı, ama bu yeni dönemde hızla aşıldı. Onlarda kalıcı olan devrim yapmak arzusu, iradesi ve yönelimi oldu. Aradan neredeyse bir yarım yüzyıl geçtiği halde unutulmamalarının ve unutturulamamalarının gerisinde bu var. Öncü savaş yürüttükleri için değil, fakat kendilerini bir davaya adayıp kurulu düzenin karşısına devrimci olarak çıktıkları için kalıcı olabildiler. '71 devrimciler kuşağının tarihimizde buradan gelen çok ayrı bir önemi var.

Bugün '60'lı yılların TİP liderlerini yalnızca solun reformist kanadı sahipleniyor. Devrimcilerse onları en fazla ilerici politik kimlikleri üzerinden ve bu sınırlarda bile ciddi kayıtlarla sahipleniyorlar. Türkiye solunda reformist liderleri sahiplenmede bir ortaklık yok ama Deniz Gezmişler'e ayrımsız tüm kesimler sahip çıkıyorlar. Deniz Gezmiş'in simgelediği devrimciler kuşağının solun ortak değerleri haline gelmesi rastlantı değildir ve son derece anlamlıdır. Devrim yapmak isteği, iradesi, cesareti ve bu uğurda kendini ortaya koyma pratiğidir bunu sağlayan. Onları kalıcı kılan budur.

Teslim Demir yoldaş türünden devrimcilere ruh ve ilham veren işte bu kuşaktı. Bu kuşağın adanmışlığı, 12 Mart'ın en karanlık dönemlerinde birçok genç insanın bilincinde derin izler bıraktı, ruhunda büyük fırtınalar estirdi. Bu genç devrimciler, Teslim Demir yoldaşa ilişkin parti açıklamasında da söylendiği gibi, o karanlık dönemde devrime inanç ve kurulu düzene hınç biriktirdiler. Karanlık bir dönemdi ve geçmeyecekmiş gibi görünüyordu, ama yalnızca üç yılın ardından geride kaldı. Toplum yeniden hareketlendi, sınıf ve kitle hareketi çok geçmeden çığ gibi büyümeye başladı. Tüm kesimleriyle sol hareket yükselen bu dalga içinde bir önceki dönemle kıyaslanmayacak bir büyük kitle desteğine ulaştı.

Yeni dönem ve aynı sorun

Teslim Demir kuşağı daha ilk gününden itibaren bu dalganın içinde oldular ve dahası önüne düşmeye çalıştılar. 1974'ten itibaren ve daha ortada örgütler yokken, bu taze genç güçler mücadelenin yükünü cesaret ve inisiyatifle omuzlamaya giriştiler. Bu kuşağın bazı öğeleri, Teslim Demir örneğinde olduğu gibi, '71 çıkışı dönemine ancak yetişebilen ama katılma olanağı da bulamayan, 12 Mart karanlığında inanç ve sabırla bekleyen, yeni dalga patlak verir vermez kendini o dalganın önünde bulan insanlardı. Denebilir ki birçok yerde ve elbette esas olarak da öğrenci gençlik alanında, dalgayı bizzat ateşleyen de bunlardı. Dalgayla birlikte safları hızla kalabalıklaşan bu yeni devrimciler yığını, bütün parti ve örgütlerde '70'li yıllardaki mücadeleyi sürükleyen kuşak oldu.

Bu dönemin kuşağı kendini zorlu bir mücadelenin içinde buldu, ama bu mücadeleye dayanak oluşturacak bir program ya da netleşmiş bir çizgi henüz yoktu. Bağlandıkları hareketler vardı, bu hareketlerin bir mücadele mirası, herşeyden öte '71 devrimcilerinin mücadele ve fedakârlık ruhu vardı. Güç aldıkları kaynak esasında buydu. Bunun beslediği devrimci mücadele ruhu onları Marksizmin klasik kaynaklarına da yöneltiyordu. O dönem bir parça okumayı başaranlar, bu sayede bazı temel doğruları edinmeyi de başardılar.

1975 sonuna kadar sürdü bu. 1976 başından itibaren birtakım yayınlar çıkmaya başladı, ama bunlar açık bir çizgiden yoksundu. Örneğin *Halkın Kurtuluşu* 1976 Şubat'ında çıktı, ama açık ve net bir çizgisi yoktu. Yüzeysel bir genel siyasal ajitasyonu vardı yalnızca. Faşizme ve emperyalizme verip veriştiriyordu. Samimiyetle ve heyecanla direniş ajitasyonu yapıyordu. Ama hareketin bir programı, açık olarak tanımlanmış bir siyasal çizgisi henüz yoktu. Daha en az iki yıl da olmayacaktı. Ama bu da 1978 yılı demekti ve hareket bu arada ulaşabileceği genişliğe zaten ulaşmıştı. Aynı şekilde dönemin tartışmasız en büyük hareketi olan Devrimci Yol'un da açık bir çizgisi yoktu. Yıllardır temel önemde bir dizi konuyu belirsizlik içinde bırakarak işleri götürüyordu. Mahir Çayan'ın çizgisini resmi planda reddetmiyordu, ama uygulamada tümüyle farklı bir yol tutmuş durumdaydı. Bunu başka gruplar üzerinden de örneklemek mümkün. Genel ideolojik belirsizlik ve bulanıklık dönemin ortak özelliği idi.

'70'li yıllarda hareket, '60'lı yıllarla kıyaslanmayacak denli genişledi, kitleselleşti, Türkiye'nin dört bir tarafına yayıldı. Binlerce, onbinlerce militanı içine aldı. Bu insanlar devrim için kendini feda etmeye hazır bir büyük güçtü. Ama tıpkı '60'lı yılların ikinci yarısında olduğu gibi, bunu kucaklayacak,

birleştirecek, eğitecek, belirgin bir doğrultuda ve amaca uygun bir şekilde seferber edebilecek güç ve yeterlilikte bir önderlik ya da parti yine yoktu. Farklı devrimci parti, örgüt ya da gruplar elbette vardı. Bunlar içinde örgütsel biçim olarak kendini iyi kötü şekillendirmiş olanlar da vardı. Ama en büyük kitleyi temsil ettikleri halde, tirajı yüzbini aşan bir yayına sahip oldukları halde, 12 Eylül mahkemelerinde "yazık ki örgüt olamadık" diyenlerin önderlik ettikleri parti ya da örgütlerdi bunlar.

Belirgin bir ideolojik açıklıktan, bunun ürünü bir çizgiden, buna uygun bir pratik yönelimden, bunun doğasına uygun bir örgütleme ve kadro yapısından yoksunluk dönemin genel özelliği idi. Örneğin TDKP 1978 yılı başında nihayet bir çizgiye kavuşmuş oldu. Ama bunun mevcut gidişata esasa ilişkin bir etkisi olmadı. Hareket çoktan şekillenmiş, yapısını, karakterini, yönelimini ve kadrosunu bulmuştu. O güne kadar yapılmakta olan, artık çizgimiz var moral ve heyecanıyla kuşkusuz daha güçlü bir şekilde yapılıyordu. Ama bu esasa ilişkin bir yenilik sayılmazdı. İdeolojik boşluk döneminde yapılanlar ile, bir çizgiye kavuştuktan sonra yapılanlar arasında esaslı bir farklılık yoktu. Kültürü, insan tipi, çalışma tarzı, yönelimleri çoktan oluşmuştu ve işler aynı minvalde sürüyordu. Bunu değiştirmeye yönelik anlamlı bir müdahale yoktu. Çok da sürmedi zaten, çok geçmeden herşey faşist karşı-devrim tarafından darmadağın edildi.

Teslim Demir yoldaş üzerinden söylemeye çalıştığım nedir? Kendini bu yeni devrimci dalganın içinde, önünde, en büyük heyecanlarla, en büyük inançlarla bulan bir insan kuşağı var, ama bunların kendi enerjilerini, inançlarını gerçekleştirebilecekleri sağlam bir parti ya da örgütleri yok. Bunu TDKP için olduğu kadar dönemin önplandaki hareketleri olan Devrimci Yol, Kurtuluş, TKP-ML/TİKKO ve Devrimci Sol, hatta o dönemin yeni kuşak TKP'lileri için de söylemiş oluyorum.

'68 devrimci kuşağı için altını çizmiş bulunduğum temel önemde noktaya böylece bu kez '74 sonrası mücadeleyi omuzlayan kuşak bakımından gelmiş oluyorum. '74 sonrası devrimci kuşak da tıpkı '68 kuşağı gibi, mücadele isteği ve enerjisine yanıt verebilen bir önderlikten yoksun kaldı.

Örneğin Devrimci Yol'un başında böyle önderler yoktu. Ama saflarında çok sayıda değerli devrimci vardı. Mustafa Özenç, Hıdır Aslan, İlyas Has, Veysel Güney gibi darağaçlarında ölümü yiğitçe göğüslemiş olanlardan da bildiğimiz gibi... Her hareketin saflarında böyle çok değerli devrimciler vardı. Ama otobiyografisi sayabileceğimiz kitapta, Oğuzhan Müftüoğlu'nun samimiyetle verdiği bilgilere baktığımızda, bu değerli devrimcilerin hak ettikleri bir devrimci önderlikten yoksun kaldıklarını açıklıkla görüyoruz. Oğuzhan Müftüoğlu, daha henüz ne yapacağıma karar verememişken, yeni dönemin genç devrimcileri beni tutup başlarına oturttular diyor. Durum gerçekten buydu ve bu özü bakımından, hiç de Devrimci Yol'a özgü bir durum değildi.

'71 devrimcilerinden geride kalanlar, büyük bir bölümüyle, 12 Mart'ta yenilgi ruh halini şu veya bu ölçüde yaşamış insanlardı. Sonradan Kurtuluş'a önderlik edecek olanlar, Mamak zindanındayken büyük bir hayal kırıklığı ve yenilgi ruh hali içerisinde olduklarını açıkça (ve elbette dürüstçe) söylüyorlar. Daha örtülü bir biçimde bunu Devrimci Yol'un bir nolu lideri de söylüyor. TDKP'nin başındakiler bunu dile getirmek açık yürekliliğini hiçbir dönem gösteremediler. Ama 12 Eylül sınavı durumun onlar için farklı olmadığını, farklı olmak bir yana, daha da beter olduğunu tüm açıklığı ile ortaya koydu. 1974'den itibaren patlak veren yeni devrimci dalga muhakkak ki '71 Devrimci Hareketinden geriye kalanlar için de etkileyici, sarsıcı, yenileyici, güç ve moral verici olmuştu. Ama bunun köklü bir devrimci yenilenme için yeterli olamadığını da zaman gösterdi. Bunlar dönemin kuşkusuz daha deneyimli kadrolarıydı ama hiç de daha iyi devrimcileri değillerdi.

Teslim Demir'in anısına... / 2

'70'li yıllar: Devrimci önderlik boşluğu

H. Fırat

'60'lı yılların ikinci yarısındaki yükselişi temsil eden genç kuşağın aradığı devrimci çıkışı bizzat yaratmak zorunda kaldığını vurgulamıştım. Ama yeterli bir teorik donanım ve deneyim birikiminden yoksun olduğu için ortaya doğru bir devrimci çizgi koyamadığını da eklemiştim. '70'li yılların ortalarına doğru onlardan bayrağı devralan ve devrimci heyecanını, yönelimini ve kararlılığını da onlara borçlu olan yeni kuşak hiç de daha iyi bir durumda değildi. Kendisini önceleyenlerin öğretici deneyimlerine sahipti ama teorik donanım yönünden belirgin biçimde zayıftı.

Öte yandan, '71 Devrimci Çıkışı'ndan arta kalan ve yeni dönemde çeşitli grupların önderliğini üstlenen kadroların gerçekte bir kırılma yaşadıklarını, buradan gelen bir yenilgi ruh haliyle sakatlandıklarını da dile getirmiştim. Bu nokta, 1974-80 dönemi devrimci önderliğini anlayabilmek bakımından büyük bir önem taşımaktadır. Büyük bir bölümüyle bunlardan oluşan parti ve örgüt yönetimleri, belli bir dinamizm ile akan hareketle birlikte sürüklenmenin ötesine fazlaca geçemediler. Onlardan bağımsız olarak patlak veren hareket kendine kanallar açıyor, ülke çapında yayılıp genişliyordu. Bu dönemin önderlikleri -çeşitli grupların yönetim kademeleri- ideolojik ve pratik açıdan sözü edilebilir bir önderlik misyonu ortaya koyamadılar. Hareketin kendiliğinden yönelişine bilinçli bir müdahalede bulunamadılar, ona doğru bir yönelim sağlayamadılar, daha çok hareketle birlikte sürüklenmekle kaldılar.

Kendi dinamizmiyle büyüyen hareket

Hareket kendi kanallarında kendi dinamizmiyle aktı. Yeni hareketlenme öncelikle öğrenci gençlik ve işçi sınıfı saflarında başlamıştı. Başlangıçta ve doğal olarak büyük kentlerde, öğrenci ve işçi hareketi belli bağlar ve bağlantılar içinde, birbirini etkileyerek gelişti. Bir noktadan sonra birbirinden uzaklaşır gibi oldu. İşçi sınıfı esas olarak reformistlerin denetimine girdi, öğrenci gençlikse devrimci-demokratların denetimindeydi. Dönemin sonuna doğru iki hareketin yolları yeniden kesişti. Devrimci-demokrat gruplar büyüyüp kitleselleştikçe, bu kitleselleşme bütün halk sınıf ve katmalarına doğru yayıldıkça, işçiler, memurlar, öğretmenler, şehir yoksulları ve gençler, çeşitli hareketlerin saflarında birbirlerini yeniden buldular. Ama bu bile esası yönünden hareketin kendi dinamizminden gelen bir sonuçtu; bilinçli bir önderlik müdahalesinin, buna yönelik bir yönelimin ürünü değildi.

Kuşkusuz dönemin tüm grupları marksist-leninist olmak iddiasındaydı. Kendisini böyle görüp, böyle kabul edenler elbette işçi sınıfının da farkında idiler. Türkiye gibi bir ülkede, hele de o dönemin sosyal hareketliliği içerisinde işçi sınıfı belirgin bir yer tutuyorken, onu görmemek, pratikte mücadelesiyle kesişmemek mümkün değildi. Bir dizi grup bu olanağı buldu ve kendince değerlendirmeye çalıştı. Bu, dönemin hemen tüm önemli grupları için geçerlidir. Ama dönemin önderlikleri, biriken güçleri yöntemli bir müdahaleyle, hareketi

kalıcı kılacak sınıfsal alana yöneltemediler.

Teslim Demir kuşağı, çeşitli grupların saflarında toplanmış binlerce militan demekti. Bunlar büyük bir inanç, enerji ve samimiyetle geceli gündüzlü çalışıyor, devrim mücadelesinin başarısı için uğraşıyorlardı. Ama doğru ve anlamlı bir çizgi, bir parti, dolayısıyla bir önderlik bulamadılar. Bu, dönemin çeşitli gruplarının başındaki önderlik kolektiflerinin öznel kusuru da değildi. Onlar da önderlik konum ve misyonuna hazırlıksızdılar. Bu iş onların omuzlarına onlara rağmen kalmıştı. Kuşkusuz bu konumlarını benimsemekte çok da gecikmediler ama bunu bir önderlik misyonu olarak gerçekleştirmede tümüyle başarısız kaldılar. Toplam bilanço üzerinden baktığımızda, hareketin önünü açmaktan çok tıkadılar. Onu sağlam bir gelişme çizgisine oturtabilmek bir yana yapısal olarak bozup sakatladılar.

Bu, 1974 ile birlikte coşkulu bir devrimci mücadeleye atılan kuşağın büyük talihsizliği oldu. Kendini devrim için adamaya hazır binlerce, onbinlerce genç militan vardı, ama saflarında yer aldıkları gruplar bir çizgiden, bir önderlikten, anlamlı bir yönelimden yoksun durumda idiler. Hareketin alabildiğine parçalanmışlığı da ayrı bir sorun alanıydı. O sorunlu önderlikler gerçeğinden de çok ayrı değildi.

İdeolojik planda yapısal zaafiyet

Dönemin hareketi alabildiğine dinamik ama ideolojik-kültürel birikim yönünden de aynı ölçüde zayıftı. Önderlik kadrolarının birikimiyle ortalama bir militanın birikimi arasında büyük mesafeler yoktu. Nitekim dönemin düşünsel birikiminden bugüne kalan sözü edilebilir bir şey yok ortada. Mahir Çayan ya da İbrahim Kaypakkaya'nın yazılarını devrimciler bugün hala da belli bir ilgiyle karşılayabiliyorlar. Ama '70'li yıllardan bugüne kalan anlamlı bir şey bulmak çok zor. Bu, o dönem ortaya ciddi ve kalıcı bir düşünce konulamadığının en dolaysız bir göstergesidir.

Dönemin önderlikleri sınıfsal öz ve bilimsel yöntem bakımından marksist bakış açısından yoksundular. Çizgi ya da programlarını tarihsel dönemin ve kendi toplumlarının özgün bir incelemesine değil, fakat dünya solundaki bölünmeler üzerinden taraf olmaya göre belirlemişlerdi. Siyasal çizgi, şu veya bu temel soruna ya da konuya ilişkin tutum saptamalar, seçtikleri uluslararası odağa göre şekilleniyordu. ÇKP çizgisi benimsenince bir türlü, AEP çizgisi benimsenince bir başka türlü bakılıyordu sorunlara. Gerçeği olgularda değil uluslararası merkezlerde arayan, taklitçi, aktarmacı, kalıpçı, tümüyle skolastik bir sözde düşünce üretim biçimiydi sözkonusu olan.

Bu marksist bir davranış değildi, devrimci bir parti çizgisi böyle ortaya konulamazdı. Marksist dünya görüşünü iyi kötü edinip içinden geçmekte olduğunuz tarihsel döneme ve yaşadığınız toplumsal gerçekliğe bakmak durumundasınız. Dünya sol hareketi bünyesinde yaşananlara eleştirel bakmak, sonuçta kendi öz bilincinizle sonuçlara varmak zorundasınız. Yapılan bu değildi, daha çok bir kolaycı etkilenme dönemiydi sözkonusu olan. Ve o küçük-burjuva konum, kimlik ve kültürün de bir sonucu olarak, uçlara savrulmalar da aynı kolaylıkla yaşanıyordu. 1976 sonbaharında Mao Zedung öldüğünde ona tam bir tapınma düzeyinde sahip çıkanlar, yalnızca bir buçuk sene sonra onu en bayağı ve inkarcı bir biçimde reddedebildiler. Bir uçtan öteki uca bu denli kolayca savrulabildiler.

Bütün bu tutarsızlıkları yaratan, o dönemde Marksizmi kendi bilimsel yöntemi ve devrimci sınıf içeriği üzerinden ela alan birikimli önderlik kadrolarının olmamasıdır. Böyle oluşturulan fikirler doğal olarak kalıcı olamaz, bugünlere de kalamazdı. Mahir Çayan gencecik bir insan olarak bir dizi özgün tez koydu ortaya. Elbette dünya örneklerinden, Küba ve Çin Devrimlerinden belirgin bir esinlenme vardı. Ama kendine göre bir bakışaçısı, bunun ifadesi bir özgünlüğü de vardı. '71 devrimcilerinde sorunlara kendince özgün bir bakış kesinlikle vardı. Genç Kaypakkaya o güne kadar genelde benimsenen bazı kabulleri bir yana bırakarak, özgün bazı şeyler söylemeye çalıştı. Çin Devrimi modelini neredeyse olduğu gibi taklit ettiği bir gerçektir, ama gerçek hiç de bundan ibaret değildir. Türkiye'nin özgün koşullarına bakarak Kürt sorunu ya da örneğin Kemalizm üzerine farklı şeyler söylemeye çalıştı. Bunu yaparken belli hatalar da yaptı kuşkusuz.

Ama bunları yapan, öldüğünde daha yirmiüç yaşında olan gencecik bir insandı. '70'li yılların ikinci yarısındaki önderlikler bu kadarını başarmak bir yana hemen hiçbir şey ortaya koyamadılar.

Biçim olarak en derli toplu yönetimlerden biri TDKP'de idi. THKO kadroları olarak hareketin arta kalan güçlerini pek az kayıpla yeni döneme taşımışlardı. Öte yandan bir dizi gruptan önce Türkiye'ye yayılan bir etki alanını hazır bulmuşlardı. Nihayet nispeten erken bir zamanda iyi kötü bir örgütsel yapı ve işleyiş de kurmuşlardı. Ama tüm bu avantaj ya da üstünlüklere rağmen düşünsel temelleri yönünden uzun süre belirsizlik ve bulanıklar içinde bir hareket olarak kaldı. TDKP önderleri nihayet bir şeyler ortaya koyduklarında ise ya saçmaladılar. Örneğin "yarı-feodalizm" üzerine o içi boş, tümüyle skolastik ve bıktırıcı tartışmalar bunun ifadesiydi. Ya da kendilerinden önce zaten ortaya konmuş düşünceleri bazı kaba kusurlarından arındırarak benimsemekle kaldılar. Bunu yaparken de dürüst davranmadılar. Kaypakkaya'nın düşüncelerini devralıp sonra da Kaypakkaya hakkında en olmadık şeyler söyleyebildiler. Böylece düşünsel-siyasal ahlak yönünden de zayıf olduklarını göstermiş oldular. Diğer parti ve örgütlerin yönetimleri de, belki bu son nokta bakımından değil ama bilimsel marksist düşünceye uzaklık bakımından çok da farklı bir durumda değillerdi.

Mesele bir grubun dar önderlik ihtiyacına yanıt vermek olsaydı, bunu herşeye rağmen yapabilirlerdi ve nitekim bunu bazıları hiç değilse belli sınırlarda yaptılar da. Oysa gerçek ihtiyaç Türkiye gibi bir toplumda sınıflar mücadelesine devrimci önderlikti. Bu ise birikim ve deneyim, zorlu mücadelelerin ürünü olarak hak edilmiş bir önderlik otoritesi gerektiriyordu. Önderlik misyonuyla ortaya çıkanlar kategorik olarak bundan yoksundu.

O günün Türkiye'sinde, hareketin ihtiyaçlarına yanıt verebilen bir önderlik, yeni dönemde mücadeleyi omuzlayanların içinden de kolayca çıkamazdı. Hareketin çok hızlı gelişimi bunu olanaksız değilse bile hayli güç kılıyordu. Nitekim buna mecbur kalanlar da oldu ama sonuç farklı olmadı. '71 Devrimci Çıkışı'na önderlik eden kadrolar bu açıdan çok daha avantajlı olmuşlardı. Sayıları çok az olsa da, hem dönemin gençlik hareketinin gerçek önderleri ve hem de hiç değilse bir kısmı, çok bilinen Mahir Çayan örneğinde olduğu gibi, aynı dönemin sol dergilerinin tanınmış yazarlarıydı. Bir kısmı da doğrudan taraf oldukları ciddi bazı ideolojik mücadelelerin içinden geliyorlardı. Belli bir birikimin temsilcileriydiler demek istiyorum. '70'li yılların yeni genç kuşağı bu birikimden yoksundu.

'76 yılı başına kadar devrimci grupların yayınları yoktu. Dönemin genç devrimcileri bu yayın boşluğunda biraz olsun marksist klasikleri inceleme olanağı buldular. Bu bir bakıma onların şansı oldu. Sonra gruplar peş peşe yayınlar çıkarmaya başladılar. Böylece bunlarla sınırlı, dolayısıyla alabildiğine sığ ve sistemsiz bir eğitim dönemi başladı. Bu dönemin yayınlarının ajitasyonuna genç insanlarının gerçekte ihtiyacı yoktu. Kendileri zaten coşkulu bir devrimci eylemin içinde idiler.

İdeolojik şekillenme alanındaki belirgin zayıflık konusunda Devrimci Yol örneğine bakalım. Direniş komiteleri ve faşizme karşı aktif savunma dışında bugün akılda kalan ne var? O günün Türkiye'sinin en büyük sol grubu olan Devrimci Yol'un Türkiye toplumuna, toplumsal sınıflara, devrimin karakterine ve stratejisine ilişkin açık seçik bir görüşü yoktu. İçinden çıktığı ve sürdürücüsü göründüğü harekete ilişkin açık ve net bir değerlendirmesi yoktu. Dönemin sonuna kadar da bu böyle sürdü. Ama öte yandan bu aynı hareketin onbeş günde bir çıkan gazetesi yüzbini aşan sayılarda basılabiliyordu. Birçok kentte aynı anda her birine onbinlere varan kitle katılımının olduğu mitingler örgütleyebiliyordu. Etrafında gerçekten büyük bir kitle gücü vardı. Binlerce militan vardı ama hareketin ihtiyacına yanıt verebilen bir önderlikten yoksundu. Birikim yönünden olduğu kadar devrimci kimlik bakımından da. Önderliğinin başını çekenler 12 Mart'ta kırılma yaşamış insanlardı. 12 Eylül sınavı devrimci kimliklerinin sınırları konusunda herhangi bir kuşku bırakmadı.

Devrimci kimlikte yapısal zaafiyet

Sorun basitçe önderlik kapasitesindeki

sınırlılıklar olsaydı, bunu anlamak yine de mümkündü. Ama sorun yazık ki bunun ötesindeydi, devrimci kimlikle doğrudan ilintiliydi. 12 Eylül sonrasında TDKP liderliği poliste örneği az bulunur bir politik-manevi çöküntü yaşadı. Oysa aynı günlerde, hatta aynı mekanda gencecik kadrolar onurlu direniş örnekleri sergiliyorlardı. Üstelik yanı başlarındaki parti yönetiminin neredeyse toplu olarak çözüldüğünü bile bile. Bu, '74 kuşağı ile 12 Mart'tan arta kalan kuşak arasındaki derin farkı gösteriyor. Onlar Denizler'in ruhunu taşısalardı, '74 sonrası dalganın da önderlik onurunu taşıyan insanları olarak, işkence tezgahlarında, zindanlarda yeni direniş örnekleri yaratabilirlerdi. Ama yenilgi ruh haliyle derinden sakatlanmış bir kuşağın mensuplarıydılar. '74'deki sarsıcı dalga kuşkusuz bunlara bir devrimci ruh, bir mücadele gücü aşıladı. Ama 12 Eylül ile birlikte dalga kırılır kırılmaz kendi gerçeklerinin sınırı ortaya çıktı. İşte bu olgu, Teslim Demir'in en iyi temsilcilerinden biri olduğu kuşak için büyük bir hayal kırıklığı oldu ve içlerinden bir kısmının direnme ve mücadele gücünü kırdı.

Bunlar yenilmişlik ruh hali yaşamış ve buradan sakatlanmış bir kuşağın mensuplarıydı demiştim. İsim anmadan son derece açıklayıcı bir örnek vermek istiyorum. THKO'dan arta kalanların en ilerisi ve yeni oluşturulan merkezi organın sekreteri, Türkiye'nin umut dolu devrimci kaynaşmalar içinde olduğu bir sırada, daha 1976 yılında, sekreteri olduğu organa haber bile vermeden görevini terk edip yurtdışına kaçmıştı. THKP-C'nin lider kadrosundan arta kalanlar (Halkın Yolu şefleri) erken bir tarihte gidip Perinçek'in partisine katıldılar. Devrimci Yol'un bir nolu liderinin gerçeğini kendi samimi anlatımlarından, TKP-ML/TİKKO'da Kaypakkaya'dan sonraki kişinin gerçeğini zindandan çıkar çıkmaz yeniden Perinçekçi olmasından biliyoruz. Bu örnekler 12 Mart'tan arta kalan kuşağın sınırları konusunda bir fikir veriyor.

Bu insanlar 1974-80 kuşağına önderlik edecek kimlik ve kapasitede değillerdi. '74 kuşağı, ruhu devrimle yoğrulmuş, devrimci enerji dolu, adanmışlığı Denizler'den, Mahirler'den, İbrahimler'den devralmış bir kuşaktı. Devrim için herşeyi yapmaya hazırdı ve nitekim çok şey de yaptı. Yüzlercesi, binlercesi öldü, birçoğu işkencede ya da zindanlarda ölümüne direndi. Bugüne kalan ve hala da bayrağı yükseklerde tutan insanların büyük bölümü de bu kuşaktan kalmadır. Teslim Demir bunun en soluklu örneklerinden biridir. Çok sayıda kuşağa yoldaşlık etmiş olmak bile başlı başına bir iştir; bir dizi zorlu aşamayı alnının akıyla aşmış olmayı, her aşamada kitlesel ölçülerde dökülmelere neden olan güçlükleri göğüsleyerek ölümüne kadar devrimci kalmayı anlatır.

12 Eylül, 12 Mart'tan farklı olarak, devrimci hareketin kökünü kazıma, devrimci kimliği bitirme girişimiydi. Bu politika egemen sınıf katında kapsamlı bir değerlendirmenin ürünüydü. Karanlık bir baskı, terör, işkence ve cinayet dönemi olan 12 Mart'ın hemen ardından hareket daha da güçlü bir biçimde yeniden patlak vermişti. Emperyalizmin ve egemen sınıfın temsilcileri bundan sonuçlar çıkarmışlardı. 12 Eylül'de bunu gözeterek davrandılar.

Zindanlardaki korkunç zulüm bunun ürünüydü. İşkencede iyi kötü ayakta kalmış insanları zindanlarda yeni bir sınav bekliyordu. Yıldırıcı bir etkiyle teslim almak istiyorlardı. Metris zindanı direnişin en önemli mevzilerinden biriydi. Teslim Demir yoldaş da direnişin içindeydi kuşkusuz. Fakat ölümünün ardından açığa çıkan tanıklıklar, direnişin yalnızca içinde değil fakat önündeki kadrolardan da biri olduğunu gösteriyor. Yoldaş bunca yıllık parti yaşamında bundan bize sözetmek ihtiyacı duymamıştı. Gerçeğin bu yönünü, daha doğrusu bunun gerçek kapsamını, bizler bile ölümünün ardından dile getirilen tanıklıklarla öğrenmiş olduk. Zindan direnişi, esası yönünden sorumluluğunu taşımadığı o utanç verici Nisan çöküntüsünde aldığı yarayı onardığı bir zemin oldu Teslim Demir için.

Partimizin açıklaması bu konuda şunları söylüyor: *"1986 Nisan'ında zindandan direnişler içinde moral açıdan yenilenmiş ve düşünsel bakımdan daha da olgunlaşmış olarak çıktı. Bizzat yaşadıkları ve gözlemlediklerinin de etkisi altında eski önderlik, örgüt ve çizgiye güvenini önemli ölçüde yitirmişti. Bu onun 12 Eylül yenilgisiyle yüzleşme ve devrimci özeleştirel bir yenilenmeye yönelmesine adeta*

önden bir hazırlık olmuştu."

Yeni baştan başlama güç ve iradesi

Zindandan çıkar çıkmaz Teslim Demir ne yaptı? Türkiye çapında hala da önemli bir etki alanı olan eski partisini (kuşkusuz bir iç mücadelenin ardından) bir yana bırakarak sıfırdan yeni bir siyasal yaşama başlamayı seçti. Geride bırakılan pratik etki alanı, hiç de belirli bir ideolojik-politik çizginin ürünü değil, fakat yoldaş gibilerinin kendi öz emeklerinin dolaysız bir mirasıydı. Teslim Demir gibi yerel kadrolar onu mücadele içerisinde, emekle, çalışarak, savaşarak, dövüşerek, güven vererek yaratmışlardı. Sözde çizgi nihayet ortaya konulduğunda hareket çoktan ulaşabildiği boyutlara ulaşmış durumdaydı. Sonradan nihayet çıkagelen o "çürütülemez çizgi", geçici kalan bir moral etki dışında, hareketin gelişimine esaslı bir şey eklemedi.

Bir zamanlar böylesine önemli bir gücü temsil eden bir partiyi Teslim Demir bir yana bıraktı. Zira önderliğinin yaşadığı manevi çöküntünün yarattığı derin güvensizliğin ötesinde çizgisine de bir güveni kalmamıştı. TDKP ya köklü bir çizgi ve kimlik değişimi yaşayacak ya da saflar, dolayısıyla yollar ayrışacaktı. Sürecin başından itibaren bu konuda tereddütsüzdü. Yoldaşın gözlemleri çok kimseden daha güçlü ve daha dolaysızdı. Eski partisini, hele de onun yönetici ekibini, zorlu sınavlar içinde tanımıştı. Çizginin çürüklüğünü de çok kimseden daha erken fark edenlerdendi.

Bu muhasebe döneminde yoldaşın seçtiği nedir? Maddi planda neredeyse tümüyle bir boşluk. Örgüt yok, kadro yor, geçmişten kalma bir taban yok. Dahası binbir türlü yalan, iftira ve karalama var, üstelik utanç verici bir kampanya halinde. Teslim Demir bütün bunlara cesaretle göğüs gerdi. Arkasına dönüp bakmadı bile. Zamanında binlerce, onbinlerce kişiyi seferber etmiş bir örgütün yöneticisiydi, yeni dönemde sıfırdan örgüt yaratmak zorlu işine yönelen bir sıra neferi oldu. Nitekim çok geçmeden bu örgüt yaratıldı da. Bu, yalnızca üçbuçuk yıl sonra, seçilmiş delegelerden oluşan geniş bir temsille ilk konferansını toplamayı başaran, illegal temellere oturan devrimci bir örgüttü ve kararlı bir sınıf yönelimi içindeydi.

Tarihsel TKP sonrası sol hareketin tarihi temelde iki ana safhadan oluşuyor. İlki '60'ların ikinci yarısından başlayıp '80'lerin başına, 12 Eylül faşist askeri darbesine dek süren oluşum, gelişme ve serpilme dönemi. İkincisi 12 Eylül yenilgisiyle başlayan dağılma, çözülme, tasfiye ve giderek tükenme dönemi.

İlk dönem, dünyada ve Türkiye'de devrimci yükselişlerle belirlenmektedir. '60'lı yıllarda dünya ölçüsünde güçlü mücadeleler var. '70'li yılların ortasında Vietnam Devrimi'nin zaferiyle doruğuna ulaşan devrimci kabarıştı bu. Aynı evrede kısa aralıklarla Türkiye kendi devrimci yükselişlerini yaşıyordu. Böyle bir dönemde çeşitli grupların, partilerin, akımların çıkması, gelişmesi, serpilmesi, kitle desteği kazanması, kadrosal güç bulması, birtakım değerler yaratması bir güçlük taşımıyordu.

TKİP'yi ortaya çıkan süreç, yenilgi sonrası bir dönem, '80'li yılların sonudur. Başlangıç adımı 1987 yılıdır. 1987, Gorbaçov'un kötü ünlü 70. Yıl konuşmasını yaptığı yıldır. 70. Yıl konuşması dünya çapında büyük sarsıntılar yaratan yeni bir çöküşün başlangıcıdır. Sovyetler Birliği'ni ve Doğu Avrupa'yı yıkılışa, dünya çapında biçimsel olarak varolan komünist hareketi yıkıma götüren bir sürecin başlangıcıdır.

Teslim Demir ve yoldaşları, TKİP'yi böyle bir dönemde, dünya ölçüsünde yükselişlerin değil fakat dağılma ve tükenişlerin yaşandığı bir dönemde yarattılar. Sıfırdan başlandı, kendini her açıdan yaratan bir parti oldu TKİP. Bugün TKİP'nin bir teorik temeli ve politik çizgisi, bir programı ve tüzüğü var. Örgütü, kadrosu ve moral değerleri var. Bütün bunların ürünü bir devrimci dinamizmi, bir yaşam gücü var.

İnsanlık tarihi açısından neo-liberal karanlık çağ dediğimiz bir dönemde başarıldı bu. Neo-liberal karanlık çağın başlangıcı, 1980'lerin başına denk gelir. Ama yeni bir düzeyde güç kazanması, '89 yıkılışı sonrasıdır. İşte TKİP adına ne yapıldıysa tam da bu dönem yapıldı. TKİP herşeyini insanlık ölçüsündeki bu koyu karanlık dönem içinde yarattı. Dünya ölçüsünde karanlığın katmerli olarak çöktüğü bir dönemde yarattı.

Teslim Demir işte böyle bir partinin kurucusu olmanın büyük onurunu taşımaktadır.

Teslim Demir'in anısına... / 3

20. Yılında TKİP ve Teslim Demir

H. Fırat

"Dünyada ve Türkiye'de Bir Dönemin Sonu"

1960 ile 1980 arası Türkiye'de ve dünyada devrimci yükselişler dönemiydi. '60'lar Türkiye'sindeki modern sosyal uyanışla birlikte solun gelişip serpilmesi, giderek devrimcileşmesi, ardından '70'li yılların ikinci yarısında toplumun gündemine daha etkin bir biçimde girmesi bu tarihi dönemde yaşandı. '70'li yılların sonuna doğru tepe noktasına ulaşan hareket, 12 Eylül askeri faşist darbesiyle bir kırılmaya uğradı. Kırılma, dünya ölçüsünde devrim dalgasının hızla geri çekildiği ve sistemin kapsamlı karşı saldırısının başladığı bir tarihsel evreye de denk geliyordu.

Kapitalist dünya sisteminin ikinci emperyalist dünya savaşını izleyen otuz yılın ardından '70'li yılların ortasında baş gösteren büyük krizi, çıkış yolu olarak sözkonusu karşı saldırıyı gündeme getirmişti. 1980'li yılların hemen başına denk geliyordu bu. Thatcherlar, Reaganlar, Kohller hep bu aynı dönemde başa geldiler. "Yeni sağ" da denilen dizginsiz neo-liberal gerici saldırganlığın temsilcisi oldular.

Sovyetler Birliği'nin iç sorunlarla boğuştuğu, Polonya'daki gelişmeler ve Afganistan savaşı nedeniyle uluslararası planda büyük itibar kaybına uğradığı, dolayısıyla dünya ölçüsünde karşı-devrimin kolayca saldırıya geçebildiği bir tarihsel evreydi bu. Nitekim olayların Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'da bir yıkılışa gittiğini, bunun neo-liberal saldırganlığı '90'ların başında yeni bir düzeye çıkardığını biliyoruz. '90'ların başı, dünya ölçüsünde emperyalist "küreselleşme" saldırısı olarak tanımladığımız bir tarihi dönemi anlatıyor.

'80'lerin başı Türkiye sol hareketinin yenilgisine ve dünya ölçüsünde devrim dalgasının dibe vurmasına, '80'lerin sonu ise Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'nın iç sorunların ağırlığı altında çökmesine sahne oldu. Bütün bu sürecin anlamı, EKİM III. Genel Konferansı'nın tanımlamasıyla, *"Dünyada ve Türkiye'de Bir Dönemin Sonu"*ydu.

12 Eylül yenilgisinin ardından dünyadaki bu gelişmeler, Türkiye devrimci hareketi için "çifte yenilgi" anlamına gelmekteydi. Bu çifte yenilginin basıncı altında sol çok büyük kırılmalara uğradı. İç tartışma, ayrışma ve arayışlarla belirlenen bir dönem yaşandı. '80'lerin ikinci yarısında sol bunu kendi öz gelişim süreçlerinin mantığı içinde yaptı. Sovyetler Birliği ayaktaydı ve olayların bir çöküşe varacağı henüz bilinmiyordu. Ama Türkiye solu büyük bir yenilgi yaşamıştı ve onu izleyen ilk toparlanma evresi, ister istemez bir muhasebe evresiydi de.

Eğer bir tarihi dönem geride kalıyorsa, yeni bir evreye ancak geride kalan evreyi bilince çıkararak ve bu temel üzerinde yenilenerek girebilirdiniz. Bir dönem geride kalıyor olabilir ama tarih akıyor. Çifte yenilginin üst üste bindiği bir evrede solun geleceğe yürüyebilmesi, kendi geçmişini bilince çıkarması ölçüsünde olanaklıydı.

Biz Ekimci komünistler, her iki yenilgiyle yüzleşmeye, her ikisinin nedenlerini anlamaya çalıştık. Her ikisinden de sonuçlar çıkarmaya ve kendi özgün ideolojik kimliğimizi buna göre oluşturmaya çabaladık. Ciddi hazırlıklara

dayanan bir hesaplaşma değildi bu. Sürecin içinden gelen örgütlü devrimcilerdik. Bunun sorumluluğuyla yaşadığımız ve geride bıraktığımız dönemi anlamaya çalışıyorduk. Bu bizi devrimci hareketin bütününü sorgulamaya, ulaştığımız ilk sonuçlar ise halkçı devrimci hareketten kopmaya götürdü. Sovyetler Birliği'nin dağılması ve Doğu Avrupa'nın çöküşü hemen bu gelişmenin sonrasına denk geldi. Dolayısıyla "sosyalizmin sorunları" olarak tanımlanan tarihsel muhasebeye bizler kendi yeni konumumuz üzerinden yöneldik.

"Dünyada ve Türkiye'de bir dönemin sonuydu" sözkonusu olan ve bizim her ikisinden de çıkardığımız ciddi sonuçlar vardı. Hareketimizin özgün kimliğini belirleyen de bu oldu.

'70'li yılların mücadelesi, merkezinde öğrenci gençlik olmak üzere büyük bir küçük-burjuva dalganın ifadesiydi. Kuşkusuz mücadele içinde bütün halk kesimleri vardı. Ama en politize olmuş, etkin ve inisiyatif gösteren kesimler, küçük-burjuvazinin ilerici katmanlarıydı. Yenilgi sonrası dönemde bu aynı toplumsal kesim büyük bir kırılma ve dağılma yaşadı. İki yükselişin yükünü taşımış, içinden binlerce, onbinlerce mücadeleci insan çıkarmış, büyük bedeller ödemiş bu sosyal katman, artık yeni bir mücadele döneminin yükünü taşıyacak durumda değildi. Küçük-burjuva kitlelerde artık eski coşku, mücadele isteği ve dolayısıyla da güçten yoksundu. '80'lerin ikinci yarısında, bu açıklıkla görülmüş oldu. Bu, bir dönemin toplumsal dayanaklarının yitirilmesi anlamına geliyordu. Solun yitirdiği dayanakların ilkiydi sözkonusu olan.

Buna ideolojik dayanaklarını yitirilmesi eşlik etti. Olduğu kadarıyla programlara eski inanç kalmadı. İzlenen çizgi hemen tümü için tartışmalı hale geldi. Bazı gruplar için bu daha çok bir anti-faşist mücadele çizgisiydi, bir devrim programı bile değildi. Bunu devrim programı halinde savunanlar için ise, o günün Türkiye'sinde o programı öylece savunma gücü kalmadı. Siyasal akımlar eski ideolojik konumlarına inançları yitirdiler. Koruyor gibi görünenlerin de gerçekte durumu farklı değildi. Tasfiyeci bir sürükleniş içinde eski çizgiler peyderpey terkedildi. Eski devrimci parti, örgüt ya da hareketler yerlerini legal reformist oluşumlara bırakarak peş peşe tasfiye oldular. Devrimci Yol yerini ÖDP'ye, TDKP EMEP'e, Kurtuluş önce ÖDP'ye ve ardından SDP'ye bıraktı. Bu köklü konum değişimi, eski çizginin terkedildiğinin en dolaysız ve tartışmasız bir itirafıydı.

Zamanında bu çizgilerin uluslararası dayanakları da vardı, her bir akım için kendine göre. Özellikle bazıları için bu çok belirgindi. '90'lı yıllara dönülürken bu uluslararası dayanaklar da artık çökmüş durumdaydı. SBKP çizgisinde hareket edenler kadar ÇKP ya da AEP çizgisinde hareket edenler için de. Her iki tarafa mesafeli durup da arada olanlar için de sonuç farklı değildi. Sosyalizmin yıkılışı olarak sunulan gelişme tümünün zayıf omuzlarına büyük bir ağırlık olarak çökmüştü.

Kısacası sol, içerde ve dışarda bir dönem kendisini vareden, kendisine bir anlam ve kimlik kazandıran toplumsal, siyasal, düşünsel ve moral dayanaklarından yoksun kalmıştı. Toplumsal tabanının yanı sıra ideolojik konumuna olan güvenini de yitirmişti. Uluslararası dayanakları ise yıkılmakla kalmamış, geride ideolojik ve moral açıdan zihinleri ezen, böylece tasfiyeci süreçlere yeni boyutlar kazandıran bir yük de bırakmıştı.

EKİM'in doğuşunu ve TKİP'yi neye borçluyuz?

Böyle bir dönemde ayakta kalmak, olup bitenler hakkında bazı ilk sonuçlara ulaşmak ve bu bilinç üzerinden geleceğe bakmaya çalışmakla olanaklı olabilirdi. Biz Ekimci komünistler bunu Türkiye sol hareketinin yaşadığı yenilgi üzerinden ilk adımda yapmaya çalışmıştık. Farklı bir konum ve kimlik üzerinden mücadele alanına çıkış dinamiğimiz buydu. Geçmiş sol harekete bütünlüğü içinde baktık. Bu bizim için temel önemde bir yöntemsel yaklaşım sorunu oldu. Bir dönemin devrimci hareketi kendi içinde şu veya bu ölçüde farklılaşmış olabilirdi. Ama ortaya çıkan siyasal akımlar gerçekte temel özellikleriyle aynı bütünün, aynı toplumsal-

siyasal gerçekliğin özgün bileşenlerinden öte bir şey değillerdi. Elbette aralarında belli bir anlam ve önem taşıyan ideolojik farklılıklar vardı. Ama bugünün gözüyle baktığımızda, birini ötekinin çok önünde tutabileceğimiz bir nitelik ve kapsamda da değildi bunlar.

Hareketi bütünlüğü içerisinde kavramak, bir yandan bütünü içinde devrimci mirasına açıklıkla sahip çıkarken, öte yandan ideolojik-sınıfsal açıdan yapısal zaafiyetlerini köklü bir biçimde eleştirmek, böylece aşmak gerekiyordu. Bizim yapmaya çalıştığımız bu oldu. Bunu yapmaya çalışırken, inkârcı olmakla itham edildik. Oysa inkârcı değildik; tersine, geçmiş dönemde devrimci olanı yeni bir düzey üzerinden koruyup geleceğe taşıyabilmeyi olanaklı kılan biricik konumun temsilcileriydik. Nitekim bugün o mirası savunan ve bundan sonra da savunacak olan bir parti olarak duruyoruz siyasal mücadele sahnesinde. Geçmiş devrimci mirası savunmak devrimci kimlikte, devrimci örgütte, devrimci pratikte ve nihayet devrimci moral değerlerde ısrar demekti. Bunu bugün kimin başarabildiği gözler önündedir. Bizi zamanında inkarcılıkla suçlayanlarsa, kendi geçmiş konumlarını bile koruyamadılar, en iyi durumda düzenin uysal uzantısı reformist legal partiler haline geldiler. Tam da daha baştan, ayrışma sürecinin o ateşli tartışmaları içinde, tam bir açıklık ve kesinlikle öngördüğümüz gibi.

Bizler, Teslim Demir ve yoldaşları, ağır ve kolay bir yenilgiyle sonuçlanmış kendi geçmişimizi anlamaya, eleştirmeye ve aşmaya çalışıyorduk. Eleştirdiğimiz kendi öz mücadele pratiğimizdi. Kendi öz emeğimizin ifadesi bir anlayışı ve pratiği eleştiriyorduk. Elbette aşmak ve böylece yeni bir düzeyde yaşatmak üzere. Geride bıraktıklarımıza anlatmaya çalıştığımız özetle şuydu: Küçük-burjuva bir sınıfsal kimliğin ifadesi olan halkçı devrimci siyasal konum, çelişkili bir gerçekliğin ifadesidir. İleriye açık yönü proleter devrimciliğe, geriye dönük yönleri küçük-burjuva reformizmine götürür. Ağır bir yenilginin ardından artık '70'li yılların o eklektik devrimci demokratik konumu korunamaz. Ayrışma ve yeniden saflaşma kaçınılmazdır.

Bunlar o zaman söylediklerimizdi. Sonuçlar ise bugün gözler önündedir. İleriye çıkmayan geriye düşer diyorduk. Sonuç, geleneksel solun bugünkü tablosu demek istiyorum, tüm açıklığıyla gözler önündedir.

Eğer bir hareket, başlangıçta elinde çok sözü edilebilir bir avantaj da yoksa, buna rağmen yaşama gücü buluyorsa, bu hayat içinde gerçek bir doğrulanmadır. Bir dizi üstünlüğe sahip olan ya da öyle görünen parti ve grupların tükendiği bir dönemde, bugün TKİP diri ve dinamik bir varlıktır. TKİP fabrika işgalleri örgütleyebilecek, Metal Fırtınalar tetikleyebilecek, sınıf içerisindeki devrimci tutumundan dolayı yozlaşmış sendika bürokratlarını çileden çıkarabilecek konumda bir partidir. Devrimci örgütsel yaşamını sürdüren, kongrelerini, konferanslarını toplayan, devrimci değerlerini yaratmış, Teslim Demir yoldaş gibi soluklu ve tutarlı tertemiz devrimcilerle temsil edilen bir partidir. Bu tam da geçmişle hesaplaşma bilinci ve tutumunun sağladığı bir konum ve kimliktir. Başka bir açıklaması yok bunun. En elverişsiz bir başlangıçta, her türlü iftiranın, karalamanın, önyargının olduğu bir ortamda, devrimci kimliği koruyup geliştirmenin ve güç olmayı başarmanın sırrı buradadır.

Sonuçta hareketimiz kendini zorlu pratik süreçler içinde varetmeye çalıştı ve bunu başardı. Sinan yoldaşın oğlu, dört yaşıma kadar babamı tanımıyordum, diyor. Bu, yoldaşın aile yaşamından belirgin kopukluğunu da anlatan bir tanıklıktır. Nerede peki Sinan yoldaş? İşte bu hareketi yaratma çabası içerisinde, o kollektif emeğin ve çabanın tam da merkezinde. İfadenin en tam anlamıyla, dişimiz-tırnağımızla yarattık biz partimizi. Maddi-örgütsel manada hazır hemen hiçbir şey devralmış değildik. Herhangi bir hazır tabandan yoksunduk. Ama var olmayı ve bugünkü düzeye ulaşmayı başardık.

Bakınız TDKP çürütüldü ve sessiz sedasız gömüldü. Bir gömme töreni bile yapılmadan, bunun için bir kongre bile toplanmadan, demek istiyorum. Açınız, TDKP ile polemiklerimize yeniden bakınız, orada TDKP'nin bir ikinci kongresi yapılamayacaktır, deniliyor. Tam da dediğimiz gibi oldu, ikinci bir kongresini

toplayamadan TDKP tarih oldu. Geride bıraktıklarımız herşeye rağmen devrimci bir parti olan TDKP'yi savunamadılar. Bize karşı bu partiyi savunuyor görünenler, çok geçmeden onu sessiz sedasız gömdüler. Geçmişi devrimci bir temelde eleştirip aşamazsanız, o aynı geçmişin devrimci kazanımlarını da koruyamazsınız, demiştik. Tam da dediğimiz gibi oldu, söylediklerimiz tam olarak doğrulandı.

Yetersizliklerimiz kadar başardıklarımızın da farkındayız!

TKİP'nin 20. Yılındayız. Bu vesile ile Teslim Demir ve yoldaşlarının emeği üzerinden bazı gerçeklere işaret etmiş oluyorum. Bu koşullarda biz bir parti yarattık. Partimizin tüm yetersizliklerinin de herkesten çok farkındayız. Bunları sürekli biçimde ortaya koyuyor, irdeliyor, eleştiriyor ve elbette aşmaya çalışıyoruz. Ama bu partiyi son derece elverişsiz bir tarihi dönemde yarattığımızı da unutmuyoruz. İdeolojisiyle, programıyla, tüzüğüyle, gelenekleriyle, kültürüyle, pratik emeğiyle, sınıfa yönelimiyle, bu alandaki ilk başarılarıyla ortada olan bir partiden sözediyoruz.

Tabii ki aradan geçen yirmi yıla rağmen henüz başlangıç aşamasında bir partiyiz. Yürümemiz gereken çok yol var, bu ayrı bir gerçek. Zor koşullarda, ayakta kalmanın bile başarı sayılabildiği bir tarihi dönemde biz bu yolu yürüyoruz. Ayakta kalıyoruz hiç değilse ve bunu da önemsiyoruz. Bugünün zor ve ağır koşullarında ayakta kalmak az bir şey mi? Öyle tarihi dönemler vardır ki, ayakta kalmak ve bayrağı ne edip edip yükseklerde tutmak bile hayati önemdedir. Mücadelede sürekliliğin, bayrağı yeni kuşakları devredebilmenin olmazsa olmaz koşuludur bu.

Partimizin 20. Yılını Teslim Demir yoldaşın anısı üzerinden anlamlandırmaya çalışarak söylemiş oluyorum bunları. Yoldaşımızın özel emeğinin de bir ifadesi olan bir partinin hangi zorlu süreçlerde, hangi sınırlı imkanlarla ama zorlu emeklerle yaratıldığına işaret etmek için söylemiş oluyorum bunları. O tüm bu çabanın merkezindeydi ve bunun büyük onurunu taşıyor... O bu emeğin dolaysız olarak bir parçası... O partimizin kurucu kadrosu...

Geçmişin devrimci mirasının gerçek temsilcileriyiz!

Bu ülkede son elli yıldır, aşağı yukarı Sinan yoldaşın siyasi yaşamıyla özdeş bir tarihi dönemden, 1968'den beri, bu kadar çok emek verilip ve bu kadar büyük fedakarlıklar yapılıp da bugüne bu kadar az şey bırakabilen bir ülke örneği az bulunur. Bu, TKİP olarak bizim omuzlarımızdaki politik ve manevi sorumluluğu alabildiğine artırıyor. Biz geçmiş kuşakların bu emeğinin, bu fedakarlığının, bu adanmışlığının gerçek temsilcileri olabilmeliyiz. Bu mirası yeni dönemin devrimci mücadelesi içerisinde yaşatabilmeliyiz. Bunu yaşatma kaygısı duyabilecek parti ya da örgüt kalmamış olabilir. Ama işte biz varız ve geçmişin devrimci mirasını yarına taşımakla yükümlüyüz.

Bunun bizim için çok da yeni bir düşünce olmadığını biliyorsunuz. Partimizin **Kuruluş Bildirisi**'nde vurgulu bir biçimde var bu düşünce. TKİP'nin kuruluşu aynı zamanda bu ülkede devrim uğruna emek vermiş, fedakarlık yapmış, hayatını yitirmiş, acılar, eziyetler çekmiş, yokluklar yaşamış kuşakların anısının ve emeğinin yaşatılmasının güvenceye alınmasıdır, diyor **TKİP Kuruluş Bildirisi**. Demek ki 1987'nin o "inkarcıları"nda, ki böyle itham ediliyorduk, bu çok bilinçli bir bakışaçısı sorunudur.

Bugün sözünü ettiğimiz bütün o grupların '70'li yıllardaki bütün kazanımlarına, politik-moral ve varsa eğer düşünsel kazanımlarına sahip çıktık, çıkıyoruz ve çıkacağız. Hepsinin bugünkü gerçek mirasçısıyız. Sürekliliği sadece bayrağı geleceğe taşıyarak değil, geçmişten bugüne taşıyarak da, bu bağı arada kurarak da gösterebilmek durumundayız. Teslim Demir yoldaş bunu çok önemseyen bir devrimci olduğu için bunu yapmak ona karşı ayrıca manevi bir borç bizim için.

Sinan yoldaş bütün bunları algılayabilen, partisine tartışmasız bağlılığı ve güveni buradan da gelen bir devrimciydi. Partiye derinden

bağlılığını hepimiz biliyoruz. Ciddiyet nedir, samimiyet nedir, bunlar bu partide neyi ifade eder, bunları biliyordu. Partisine buradan bakıyordu, ona duyduğu derin güvenin gerisinde aynı zamanda bu vardı. Belirsizlikler içinde, ne olacağı belli olmayan bir parti değil, yönü olan, yolu olan, doğrultuda bir kararlılığı ve enerjisi olan bir partinin mensubu olduğunu Teslim Demir çok iyi biliyordu. Ne de olsa TKİP'ye bu mayayı çalanlardan biriydi.

"Devrimin uzun koşucusu!"

İki devrimci yükseliş ve iki karşı-devrim dönemi yaşamış bu ülkede, 66 sene yaşamak gene de çok büyük bir şans. Birçok devrimci yaşamının daha baharında devrim mücadelesinde şehit düştü. Teslim Demir gibileri bu kavgada sayısız vesileyle yaşamlarını yitirebilirlerdi. Yoldaş yaşadı ve sonrasını gördü. Yenilgileri, yıkılışları, 1990'ları ve 2000'leri gördü. İşte gönül rahatlığıyla dostun düşmanın önünde, "devrimin uzun koşucusu" diyebiliyoruz biz ona. Bu çok şey anlatıyor.

Ama onun ölümünü görmezlikten gelenleri unutmayacaksınız. İlerici-devrimci parti ve örgütlerin büyük çoğunluğu onun ölümünü gördü. Bugün Türkiye'de her şeye rağmen devrimcilik yapmaya çalışan hemen tüm parti, örgüt ve gruplar onu uğurlama törenine geldiler ve hakkında samimiyetle konuştular. Ama hala da onun geride bıraktığı emekten beslenen bazıları ölümünü haber bile yapmadılar. Emektar bir devrimcinin ölümü sol bir yayın için mutlak haberdir. Birileri bunu yapmadılar. 12 Eylül'de polis sorgusunda ve zindanda yerlerde sürünenlerin yönettiği bir yayın organı bunu yapmadı. Kendini bildi bileli devrimci mücadele içinde yer almış ve 50 yıllık soluksuz mücadelenin ardından bir devrimci olarak ölmüş Teslim Demir'i görmezlikten gelen bu çürümüşler topluluğu, bize inkarcı diyordu bir zamanlar. Teslim Demir'in ölümü karşısındaki davranışları ne denli derinlere battıklarının göstergesidir.

1968'den itibaren devrimci mücadele yolunu tutup da bugüne kalan kaç devrimci var bugünün Türkiye'sinde? Kuşkusuz o dönemden kalan epeyce bir insan hala da var. Ama ezici çoğunluğu devrimi ve devrimciliği terk edeli uzun yıllar oldu. Bense devrimciden ve devrimcilikten sözediyorum. Sinan yoldaşın yarım yüzyıllık devrimciliğini vurgulamanın anlamı ve önemi buradadır. Yoldaşı devrimci yaşamına daha yakından baktığımızda, çarpıcı bir açıklıkla gördüğümüz budur.

Şair, "her ölüm erken ölümdür" demiş. Evet, Teslim Demir yoldaş 66 yıl, üstelik dolu dolu yaşadı, ama yine de erken öldü. Partimizin ona hala da çok ihtiyacı vardı. İçimizde en eskisiydi, partimizin en yaşlı üyesiydi. Devrimci mücadeleye 1968'lere dayanan dolaysız bir tanıklığı vardı. Her dönem ve her yerde hep hayatın içinde olduğu için, hemen her çevreyi çok iyi tanıyordu. Çok kimsenin tanıklık edebileceği gibi, çok iyi bir gözlemciydi ve çok iyi bir hafızaya sahipti. Onun ölümüyle partimiz hafızasının bir bölümünü kaybetti. Bu yargı partimizin açıklamasında var ve bunda en ufak bir abartma yok.

Teslim Demir yoldaşın adı ve anısı tüm canlılığı ile yaşayacak!

Çünkü TKİP yaşıyor ve yaşayacak!

14 Ekim 2018

Devrimci sınıf politikasını inşa edebilmek!

D. Demir

Sınıf hareketinin tablosunu, tıkanma noktalarını her yönüyle anlama çabası, devrimci sınıf çalışmasının müdahale zeminlerini güçlendirmek açısından olmazsa olmazdır. Partimiz toplumsal tabanını her yönüyle tanıyabilmeli, sorun ve zaaf alanlarını tespit edebilmeli ve müdahalesini bu eksen üzerinden gerçekleştirebilmelidir. Sınıfın tablosunu anlama çabası, devrimci sınıf pratiğinin her günkü uğraşı ve yönelimi olmak zorundadır. Zira müdahalenin sonuçlarına ulaşabilmesi buna bağlıdır. Sorun genel soyut tespitler değil, pratik içinde "sınıfla devrimci temellerde birleşme" temel hedefinin ana başlıklarından birisidir. Sınıf, sınıfla birleşme yönelimi içinde gerçekleştirdiğiniz gündelik pratik içinde tanınabilir.

Sınıfın tablosuna, sınıf hareketinin tıkanma noktalarına dair bir dizi tartışma yürütüyoruz. Sınıf mücadelesi deneyimlerine bu gözle bakmaya çalışıyoruz. Bizzat kendi deneyimlerimizden süzülen veriler üzerinden bugünü anlamaya, pratiğimizi buna göre şekillendirmeye çalışıyoruz. Tüm bu tartışmalar üzerinden sınıf hareketinin bugünkü durumuna ilişkin bir dizi temel yönün altını çiziyoruz.

Sınıfın en temel açmazı, bilinç ve örgütlülüğünün zayıflığı. Bu vurgu, sadece nesnel tabloyu ortaya koymak değil, nedenleriyle birlikte, devrimci sınıf pratiğinin bu tabloyu değiştirmek üzerinden yapabileceklerini tespit edebilmekle birlikte bir içerik kazanabilir. Sınıf hareketinin verili durumuna dair vurgu yapmak, bunu her yönüyle irdelemeyi, bütünlüğü içinde anlamayı ve bunun üzerinden pratik bir müdahale hattı çıkartabilmeyi içermek zorundadır. Öncü işçi sorunu, sınıfın devrimci temellerde siyasallaşması, ekonomik-sendikal mücadele ile siyasal mücadele ilişkisi vb., pratiğimize yön veren tartışmalar üzerinden gündemimize gelmeli, pratik olarak olduğu kadar, düşünsel bir mücadele alanı olarak da değerlendirilmelidir. Aynı şey sendikal bürokrasi gerçeği üzerinden de ifade edilebilir. Sendikalar sorunu, sınıf hareketi ile mevcut sendikalar tablosunun ilişkisi ve bunun nasıl bir mücadele hedefi ile bütünlüklü ele alınacağı konusu, bu konuda ortaya konulacak açıklıklar, pratiğin de gücünü belirleyecektir.

Devrimci sınıf çalışmasına somut hedefler üzerinden derinleşen bir çalışma gücü kazandırabilmek, bu kapsamda bütünlüğe hakim olma çabası ile olanaklı olabilir. Bu başlıklara birçok yeni başlık eklenebilir elbette. İfade edilenler yeni de değil. Partimizin sınıf hareketine ve çalışmamıza dair çok geniş bir tartışma ve pratik birikimi var. Bir dizi esas konuda yön çizen, açıklıklar yaratan, hedefler belirleyen zengin bir birikim bu. Öncelikle bu birikimi döne döne incelemek ve elbette bunu günün pratik gerekleri ile bütünleyebilmek durumundayız.

***

Ekonomik kriz koşullarında, sermayenin çok yönlü saldırı dalgası altında, sınıf hareketinin verili tablosu çelişkili bir süreç ortaya çıkartıyor. Saldırıların kapsamına ve ağırlığına rağmen sınıf hareketi durağanlığı aşabilmiş değil. Burjuva siyasal gericiliğinin çok yönlü etkisi, çalışma ve yaşam koşullarına yönelik sürekli saldırı dalgası, sendikal bürokrasi gerçeği bu tablonun oluşumunda önemli bir rol oynuyor.

Fakat yine de sınıf kitleleri her dönem yerel düzeyde şu veya bu vesileyle harekete geçiyor. Bu kimi dönemler kendiliğinden öfke patlamaları olarak açığa çıkıyor. Şu sıralar ise kriz ve ülke atmosferinin yarattığı tabloda fabrikalarda alttan alta öfke ve tepki birikiyor. Son birkaç on yılda esaslı bir değişim olmamakla birlikte, son yılların tablosu giderek sınıfın arayışının güçlendiğine işaret ediyor.

Sorunların ağırlığı ile tepkisizlik arasında derinleşen çelişkinin çözüleceği dinamikler eninde sonunda ortaya çıkacaktır. Sınıf hareketi son yıllarda ortaya koyduğu bir dizi anlamlı pratikle, ileriye çıkış ve geriye çekilişlerle bunun sancılarını yaşıyor. Mücadelesinde ortaya çıkarttığı birikimleri güvenceleyecek kanallar yaratamasa da, daha da derinleşecek çelişkilerin ortaya çıkartacağı potansiyel güçlü bir patlama olarak kendini ifade edebilecektir.

Devrimci sınıf çalışması bu sancılı süreci iyi tahlil edebilmeli, sorun alanlarını ve ihtiyaçlarını saptayabilmeli ve pratik yönelimini buna göre belirleyebilmelidir. Sınıf hareketinin önündeki nesnel engeller, bu engelleri aşmaya dönük çaba gündelik uğraş haline gelebilmelidir. Müdahalesini bu eksende gerçekleştirmeli, hazırlığını bu zemine oturtabilmelidir.
Bu konudaki pratik başarı bizi fabrika zeminlerine taşıyacak, sınıfın arayışına ve çıkış dinamiklerine devrimci bir taraf olarak yanıt üretmenizi sağlayacaktır. En küçük bir olanak bile kendi sınırlarında değil, sınıfın biriken potansiyeli kapsamında değerlendirilebilmelidir.

***

Metal işkolunda süreçlere müdahalemiz ve bir taraf olarak kendimizi ortaya koyma pratiğimiz güçlü ve zayıf yanlarıyla birçok vesileyle tartışıldı. Bu konuda artık daha güçlü müdahale edebilecek kanallara ve birikime sahibiz. Gerçekleştirdiğimiz müdahalenin somut etkisi, sınıfı yönlendirme başarısı bir dizi pratik üzerinden ortaya çıkıyor. Elbette giderek somut örgütsel kazanımlarla bütünleme yakıcı ihtiyacı ile birlikte...

Somut sorunlara, somut ve güçlü bir politik hatla cevap verebildiğinizde, yansımasını doğrudan görebiliyor ve hareket alanınızı genişletebiliyorsunuz. Ortaya koyduğunuz politikanın gücü ve ihtiyaca yanıt üretebilmesi, bunu bütünlüklü bir hat üzerinden pratik bir yöne evriltme çabanız, sınıf kitleleriyle etkileşiminizi güçlendiriyor. Son dönemin sınırlı da olsa yaşanan deneyimleri bunu ayrıca gösteriyor. Türk Metal'de örgütlü büyük bir fabrikada, banka promosyonlarının bölünmesine ve Türk Metal'e yönelik tepki, bu tepki üzerinden gerçekleştirdiğiniz müdahale ve yönlendirme çabası, sürecin kazanımla noktalanmasına katkı sunuyor. Sermayeye ve sendikal bürokrasiye geri adım attırıyorsunuz. Fabrika içerisinde etkiniz artıyor, işçiler sizinle iletişim kurmak istiyorlar vb. Bugün için somut bağa dönüşme dinamikleri güçlü olmasa da politik etki ve deneyim açısından oldukça anlamlı bir pratik. Yarattığınız etkiyi güvenceleyecek pratik-örgütsel müdahalenizi güçlendirme ihtiyacı ile birlikte...

Yakın süreçteki petro-kimya deneyimi açıklayıcı bir başka örnek. Tüpraş sözleşmesi ve somut gelişmelere somut müdahale pratiğiniz, sizi doğrudan bir taraf olarak işçilerin karşısına çıkartıyor, müdahale zeminlerinizi kuvvetlendiriyor. Bugün somut yansımasının ne olduğundan bağımsız olarak, güçlü politik hat ve ihtiyaca uygun yanıtlar, politikanızın kitlelere ulaşmasını kolaylaştırıyor. Petrokimya sayfasına yönelik ilginin, takip edilirliğinin ve etkileşiminin artması bu gözle değerlendirilmeli. Tüpraş işçisinin belli sınırlara, algılara ve sendikal bürokrasinin kendi içindeki taraflaşmalara takılıp kalması gerçeğini bilmek kuşkusuz önemli. Ancak bu sınırların aşılmasının da yine aynı zemine müdahalemizin güçlenmesi ve sürekliliği sayesinde olanaklı olacağını unutmamalıyız.

Sınıf hareketinin yaşadığı huzursuzluk, yeni bir çıkışın sancıları, yeniye olan nesnel ihtiyaç ile devrimci sınıf politikasının bunu temsil edebilme başarısı arasındaki mesafenin kapanması, dinamiklerin ortaya çıkıp güçlenmesini sağlayacak gelişmelere kapı aralayacaktır. Tek tek süreçlere gerçekleştirdiğiniz müdahalelere aldığımız tepkilerden çok tablonun bütünlüğü temel belirleyen olmalı ve ısrarlı bir çabayla müdahaleleri güvencelemek yönünüzü belirleyebilmelidir.

Ekonomik krizin derinleşmesi, saldırıların yoğunluğu ve TİS süreçleri sınıfın önümüzdeki dönem daha hareketli günler yaşayacağını gösteriyor. Yaklaşan MESS Grup TİS süreci bu hareketliliği güçlendirebilecek potansiyeller barındırıyor. Sınıf devrimcileri güncel görevlerine, sınıf hareketinin tablosunu çok yönlü anlama çabası ile birlikte, sınıfın nabzını tutma, yön verme, etkili bir politik taraf olarak zeminlerini güçlendirme çabası ekseninde bakabilmelidir.

Kriz, sınıf ve sol güçlerle eylem birliği üzerine

K. Ferhat

Sınıf hareketindeki durgunluk ve dağınıklığın aşılamadığı, işçi sınıfının bilinç ve örgütlenme düzeyinin alabildiğine geri olduğu bir dönemden geçiyoruz. İşçi ve emekçiler dört bir koldan kuşatılmış ve bir cendere içine hapsedilmiş durumda. Bir yanda siyasal gericilik, bir yanda köhnemiş ve çürümüş sendikal düzen, öte yanda ise sermayenin çok yönlü saldırıları... Bu tablo karşısında yer yer mevzi çıkışlar yaşanmakla birlikte, geneli üzerinden eylemli süreçler uzun bir süredir gündeme gelmiyor. Kısa dönemde böyle bir hareketliliğin ortaya çıkma ihtimali de pek bulunmuyor. Halihazırda TİS süreçleri de mevcut tabloyu değiştirebilme güç ve imkanından uzak görünüyor.

Oysa Türkiye kapitalizmi tarihinin en derin krizi ile karşı karşıya. Bu kriz ortamında sınıfın boynundaki kölelik zincirleri daha da kalınlaştırılıyor. İşsizlik ve ağır çalışma koşullarının yanı sıra, kıdem tazminatı hakkının gaspı, BES, artan vergiler, zamlar vb. saldırılar ile krizin faturası işçi ve emekçilere kesilmeye çalışılıyor. Bu ağır tabloya rağmen sınıf ve emekçi kitlelerin büyüyen tepki ve hoşnutsuzluğu kendine kanal açma imkanlarından yoksun. Biriken mücadele dinamikleri daha ileri çıkışların zeminlerine kavuşamadan sönümleniyor.

Bu tablo devrimci bir sınıf hareketi yaratma çabasını da nesnel olarak zorluyor ve sınırlıyor. Komünistler olarak uzun yıllardır sınıfa dönük çok yönlü müdahaleler gerçekleştiriyoruz. Bunun birikim ve deneyimi Greif ve Metal Fırtınası sürecinde olduğu gibi elbette anlamlı sonuçlar yaratıyor. Fakat içinden geçilen dönemin nesnellikleri, ortaya konan çabanın sonuçlarını dolaysız olarak etkileyip sınırlıyor. Kısa dönemde bu nesnel sınırlamaların getirdiği güçlükleri tersine çevirmek kolay görünmüyor. Dolayısıyla bu tablo daha sabırlı ve soluklu bir mücadeleyi zorunlu kılıyor. Aynı zamanda sınıfa belli bir ilgi ve yönelim içinde olan kimi sol güçlerle birlikte neler yapılabileceği sorusunu da gündeme getiriyor.

Genelde sol hareket açısından durumun iç açıcı olmadığı biliniyor. Bugün sol adına sahnede büyük oranda reformist-parlamentarist hareketler yer alıyor. Bunlar düzen muhalefetine eklemlenen bir politik platform üzerinden hareket ediyorlar. Programatik çizgilerinin yanı sıra AKP karşıtlığı düzen solu ile liberal sol çevreleri yakınlaştıran ortak eksen.

Bu eksenin dışında kalan ve "sınıf yönelim" içinde olan kimi sol çevreler ise hem devrimci bir sınıf çizgisi ve programından yoksunlar, hem de pratik yönelimlerindeki istikrarsızlık ve sınıfı hareketine müdahale çabalarının büyük ölçüde ekonomist-sendikalist bir darlık içinde olmasının yol açtığı zaafiyetler ile karşı karşıyalar. Bu çevrelerin sınıfla ilişkilenişi tabandan doğru şekillense de, mevcut sendikal düzende yer edinme yaklaşımı çalışmalarının özünü oluşturuyor.

Bu yaklaşımın yol açtığı sorunlarla birlikte sınıfa yönelmelerinin yarattığı kimi imkan ve zeminleri bir arada düşünmek gerekiyor. Dolayısıyla solun sınıf hareketine müdahale çabasını gösteren kesimleri ile birlikte neler yapılabileceği sorusu önümüzde duruyor. Elbette sınıf çalışmamız temelde kendi çizgimiz ve pratiğimiz üzerinde yol alacaktır. Yanı sıra "sınıf yönelim" içindeki bazı sol güçlerle taktik planda ne yapılabileceği de önem taşımaktadır.

Öncelikle şunu söylemek gerekiyor. Solun bu kesiminin de devrimci sınıf çizgisi ve programından yoksun olmasının ve taktik politikada yaşadıkları darlığın sınıf hareketine müdahalede belli olumsuz sonuçlara yol açması kaçınılmazdır. Dolayısıyla bunu sınırlamaya yönelik olarak kendi cephemizden yapabileceklerimiz de önem kazanmaktadır.

Bu bakış açısıyla hareket ederek, sözkonusu sol güçlerle kimi gündemler (kriz, sosyal yıkım saldırıları vb.) üzerinde birlikte hareket etmek, eldeki güç ve imkanları ortak harekete geçirmek, bunu sınıf kitlelerini eylemsel bir hatta çekmek üzere değerlendirmek güncel bir ihtiyaçtır. Bu süreç doğru bir temelde geliştirilip ilerletilebilirse, bu müdahale daha geniş sınıf kitlelerini etkilemek ve harekete geçirmek bakımından bir imkana dönüşebilir.

Bunu elbette genel bir süreç olarak değil, yerel zeminler üzerinden bir müdahale olarak ele alıp değerlendirmek gerekir. Sınıf hareketine müdahaleyi kolaylaştıracak her adım ve imkan, devrimci bir sınıf hareketinin yaratılması bakımından anlamlı olacaktır.

Krizin faturasına karşı ortak mücadele zeminleri

İçinde bulunduğumuz kriz ortamı ağırlaştıkça, işçi ve emekçilerin hoşnutsuzluğunun derinleşeceği ve arayış içerisine gireceği açık. Bugün için işsizlik korkusu tepkinin önüne geçse de, koşullar çekilmez hale geldikçe, işsizlik belası derinleştikçe öfke ve tepki dışa vurmaya başlayacaktır. Bu da sınıfa dönük müdahalelerden sonuç almayı kolaylaştıracaktır. Kriz gündemli çalışmalarımıza bu gözle bakmalı, sınıf içerisinde derinleşen hoşnutsuzluğu örgütlemeyi ve bilinçli bir ifade kazandırmayı esas almalı, bunun için her türlü güç ve imkanı değerlendirebilmeliyiz.

Krizin faturası büyüyüp tepki ve hoşnutsuzluk derinleştikçe, sol güçler ve kimi sendikal zeminler üzerinden de sınıfa dönük yönelimlerin olacağı açıktır.

2008 krizinde "İşten atmalar yasaklansın!" şiarlı bir kampanya gerçekleştirilmişti. Geçtiğimiz aylarda DİSK, KESK, TMMOB, TTB gibi kurumlar ile kimi sol güçler "Krizin bedelini ödemeyeceğiz!" söylemiyle bir platform oluşturmuşlardı. Bu tür girişimler ne gibi sonuçlar yaratmıştır ya da nasıl bir mücadele programına dayanıyor, bu ayrı bir tartışmanın konusu. Fakat kriz olgusu solun ve kimi sendikal zeminlerin gündeminde yer almaktadır.

Krizin yıkıcı etkisi karşısında gelişecek eylemli tepkilerin solun ve sendikaların ilgi konusu olacağını hesaba katmalıyız. Ancak bu süreçlerde harekete katacakları kadar verecekleri zararı ve dizginleyici rollerini akıldan çıkarmamalıyız. Özellikle de mevcut sendikal düzenin yarattığı tahribatı ve oynamaya soyunacağı rolü hep göz önünde bulundurmalıyız.

Öte yandan, özellikle solun sınıfa ilgi gösteren kesimleriyle, krizin faturasına karşı yürütülen çalışmalarda, eylem ve etkinliklerde ortak zeminler oluşturmayı bir imkan olarak değerlendirebilmeliyiz. Kendi siyasal sınıf çalışmamızı zayıflatmadan ve ortak zeminlere daraltmadan, bu kesimlerle ortak çalışma zeminleri oluşturmaktan geri durmamalıyız. "Krizin faturası kapitalistlere!" üst başlığı üzerinden sınıfa ve emekçilere yönelik ortak bir faaliyetin yaratacağı imkanları devrimci bir sınıf hareketi geliştirme ihtiyacına hizmet edecek tarzda ele almalıyız.

Sözkonusu sol güçlerle yapılacak ortak işler, özellikle eylem kapasitesini geliştirmek açısından anlamlı sonuçlar yaratabilir. Bu bakışla hareket etmeli, bu güçlerin dikkat ve enerjisini sınıf hareketine yöneltmeyi, sermayenin işçi ve emekçi kitlelere dönük çok yönlü saldırıları karşısında ortak hareket zeminleri yaratmayı, kriz koşullarında sınıfa dönük müdahalemizin bir boyutu olarak ele alabilmeliyiz.

Ertelemecilik ve disiplin

K. Irmak

"MYO'ya yazı yazacağım", "okuma listesine başlayacağım", "bildiri yazacağım", "X fabrikasına dair bir anahtar oluşturacağım", "toplantıya hazırlıklı gideceğim", "şu konuyu araştıracağım", "kendimi değiştireceğim"

Bu cümleleri çok sık kullanır ve duyarız. Planlamalar yapıp ertelemek sık görülen bir davranış biçimidir. Sonuçları ise yıpratıcı ve olumsuzdur. Bir araştırma yaparken, internette kendimizi başka şeyleri okurken veya izlerken bulabiliriz. Sonrasında zamanın nasıl geçtiğini anlamadan, işimizi yapamadan kalkarız. Bu, yapacağımız işi ertelemek bunun yerine başka bir şey izlemek veya okumak anlamına gelir. Bu bir nevi sürüklenme, zamanı hor kullanma vb.'dir.

Kapitalist toplumda her duygu, davranış ve tercihin sınıfsal bir karşılığı vardır. Ertelemek sanıldığının aksine sadece "zamanı yönetememe" veya planlama ile ilgili bir sorun değildir. Asıl olarak duyguların ve tercihlerin sonuçlarıdır.

Kolektif yaşam içerisinde ertelemenin sonuçları sadece bir kişiyi değil kolektifi de etkiler. Planlamaların gerçekleşmemesine, kolektifin o işi tekrar planlamasına, hatta bir başkasının yapmasına neden olur ki, bu da "emek istismarı"ndan başka bir şey değildir.

Erteleme ve eğitim çalışmalarımız

Erteleme sorunu en çok eğitim çalışmalarımızda karşımıza çıkıyor. Kolektif olarak belirlenen programa uymak, zamanında okuyabilmek, tartışabilmek "ertelenebiliyor" Bazen başka birçok kitap okunurken bu kitaplar okunmayabiliyor, bazen ise okunup tartışılamayabiliyor. Her iki durumda da sonuç benzer oluyor. Eğitim yerine tercih ettiğimiz "acil yapılması gerekenler" ise, genelde başka bir zamandan erteleddiklerimiz olabiliyor.

Okumak ve eğitim boş zamanda yapılacak bir şey değildir. Nasıl ki materyalleri kullanmaya, yayınlarımızı kitlelere ulaştırmaya zaman ayırıyoruz, eğitim çalışmalarımıza da aynı zamanı ayırmak zorundayız. Tek başına eğitim çalışmasını yapacağımız günü belirlemek değil, o sürece hazırlığı adım adım planlamalıyız. Bu da bir kitabın okunması, üzerine düşünülmesi, başka kaynaklardan araştırılması sürecinin bir plana dayalı olarak hayata geçirilmesi anlamına geliyor. Erteleme alışkanlık haline getirildiğinde ise, üst üste binen ve biriken bir "yük"e dönüşüyor.

Planlanan eğitim çalışmalarının zamanında yapıldığı ve tartışıldığı yerellerde ve kadrolarda bunun sonuçları görülebiliyor. Gündelik çalışmada bu birikimin değerlendirilmesi iç ilişkilerde uyumu ve verimi artırıyor. Kadroların gelişimini hızlandırıyor.

Planlı bir eğitim çalışmasının partinin bütünü için taşıdığı önem yeterince açık. Kolektif olarak belirlenen eğitim programlarını bitirmek bir disiplin sorunudur. İdeolojik eğitimin, marksist dünya görüşünü ve partinin ideolojik-politik platformunu kavramak açısından ne denli önemli olduğunu döne döne vurguluyoruz. Gündelik pratiğimizi bu ihtiyaçlarımız çerçevesinde şekillendirmemizi gerekiyor.

Disiplin: "Düşünce ve bilincin en yüksek düzeyi"

"Erteleme" sorununda tartışmamız gereken

bir diğer nokta disiplindir. Disiplin denildiğinde genellikle "erken kalkmak", "zamanında randevuya gitmek", "bir işi planlandığı ölçüde yapmak" vb. anlaşılıyor. Bunlar elbette önemli ancak komünist partide disiplin, ideolojik ve örgütsel birliğin en temel yanı, partinin önderlik yapabilmesinin, savaşma gücü ve kapasitesinin olmazsa olmazıdır.

Lenin proletarya partisinde disiplini "düşünce ve bilincin en yüksek düzeyi"ne dayandırır. Bu da devrimin ve komünist partisinin çıkarlarını herşeyin üzerinde tutmaktır. Yani gündelik yaşamda devrimin çıkarları ile kişisel ihtiyaçlar ve eğilimler çatışıyorsa, disiplinimizde bir sorun var demektir. Tercihlerimiz disiplinimizin göstergesidir. Ve "her tercih bir vazgeçiştir"

Gündelik pratiğimizi ne belirliyor? Çalışma alanımıza göre bu sorunun yanıtı farklılaşabilir. Okul ya da fabrikada olmak bir yanıyla zamanın büyük bir kısmının düzen tarafından belirlenmesi demektir. Arta kalan zamanda nasıl bir düzeni var yaşamımızın? Buna verilen yanıtlar bizi tercihlerimizi değerlendirmeye götürecektir. Somut olanı değerlendirdiğimizde, yaşanan sorunların arka planına erişebiliriz. Lenin'in ifadesiyle "gerçeğin gözüne soğukkanlılık ile bakmak" durumundayız. Çoğu durumda yaşanan sürüklenme olabilmektedir. Bunun karşısında bizi güçlü kılacak tek şey irade ve öz disiplinimizdir.

Devrimci misyon bilinci

Ertelemek, irade ve öz disiplini felç eden bir tutum, davranış ve tercihtir. Bunu yapılmayan işler, okunmayan kitaplar, dağıtılmayan yayınlar, harcanmayan emek ve sonuçsuz çabada görebiliriz. Tam da bu noktada kolektif denetleme mekanizmaları kendi rolünü oynamak durumundadır.

İşleri zamanında yerine getiriyor olmak bizi ertelemeci olmaktan kurtarmaz. Sonuçlarıyla doğrudan karşılaşmadığımız durumlarda verili potansiyelimizi ortaya çıkarmayı, kolektifi geliştirmeyi erteleyebiliyoruz. Rutinimizle, verili durumla barışık bir şekilde yaşıyoruz. Bu da aslında bir erteleme durumu. Psikolojide umutsuzluk için "öğrenilmiş çaresizlik" tanımı yapılır. Kimse umutsuz olduğunu kolay kolay kabul etmez, ancak umut gerçek ve somuttur. Varolan sınırlarla barışık kalmak, onunla yetinmek, gelişim sağlamıyor, devrimci iddiayı köreltiyor. Sorunları görme, üzerine gitme, çözüm üretme, plan yapma çabası zayıflıyor. İnsan yaşadığı gibi düşündüğü için de ruh hali ve motivasyonu zayıflıyor. Bunun sonucu giderek misyon bilincinin yitimi oluyor.

Devrimci misyon bilinci gündelik pratik içinde olanla yetinmemektir. Güncelde yaşanan ile tarihsel olanın bağlantısını kurabildiğimiz oranda bilinç, sorumluluk ve irade planında yenilenebiliriz. Gündelik "sıradan" bir işe, kitlelere götürülen materyallere, ilgilendiğimiz insanlara sorumluluk ve ciddiyet ile yaklaşırız. Varolan ve gelişebilecek imkanlara devrimin çıkarları doğrultusunda bakar, "gözbebeğimiz" gibi koruruz. Bu da devrime yürüyen illegal ihtilalci partinin kadroları olarak disiplinli, kararlı bir pratik ortaya koymamızı sağlar. Umutlu devrimciler olarak ihtiyacımız olan, hiçbir şeyi ertelemeden bunu başarabilmektir.

Devrimin uzun koşucusu!

29 Eylül 2018'de yitirdiğimiz 1952 doğumlu Teslim Demir yoldaşın yüreği en geç 1968'den itibaren, demek ki tam yarım yüzyıldır, devrim ve sosyalizm davası için çarpıyordu. En geç 1973 yılından beri, demek ki tam 45 yıldır, örgütlü bir devrimciydi ve kelimenin en tam anlamıyla, geceli gündüzlü devrim için çalışıp durdu. Bu uğurda birden fazla kez tutuklamalar yaşadı, işkencelerden geçti, zindanlarda yattı, mahkemelerde yargılandı. Ama son nefesine kadar inandığı ve bir ömür boyu bağlandığı davasına sadık kaldı. Bu davanın bir önderi, ama yüzlerce, binlerce devrimcinin tanıklık edebileceği gibi, aynı zamanda bir sıra neferiydi. Liderlik özellikleri ve konumuna rağmen en sıradan işleri de gündelik olarak omuzlamaktan geri durmayan gerçek bir devrim işçisiydi. Kusursuz değildi; tersine, hepimiz gibi çeşitli türden kusurları vardı. Ama devrim ve sosyalizm davasına bağlılıkta kusursuzdu. Yaşamında bu davayı ilerletmek için geceli gündüzlü çalışıp didinmenin ötesinde bir şey yoktu.

Şair '71 Devrimci Hareketi'nin efsanevi devrimcisini *"En uzun koşuysa elbet / Türkiye'de de Devrim / O, onun en güzel yüz metresini koştu"* dizeleriyle yüceltmişti. Deniz Gezmiş'in devrime adanmış kısa ve yoğun yaşamı üzerinden vurgu ve dolayısıyla dikkatler, doğal olarak son dizede odaklanır. Oysa devrime adanmış başka yaşamlar üzerinden bakıldığında, bu kez ilk dize de özel bir anlam ve önem kazanır. Devrim denilen uzun koşunun "en güzel yüz metresi"ni koşanlar bizlere yolu açtılar ve devrime adanmayı en yüce bir değer olarak miras bıraktılar. Geride kalanlardan en büyük beklentileri ise devrim koşusunun kesintisiz bir biçimde sürdürülmesi olabilirdi. Türkiye'de yükselişler ve düşüşlerden, başarılar ve yenilgilerden oluşan son yarım yüzyıllık devrim mücadelesi, bize bu "en uzun koşu"yu kesintisiz bir biçimde sürdürebilmenin anlamı ve önemini de göstermiş bulunuyor. Bir ya da birkaç etap sonra yılıp yorulup yolda kalanlardan oluşan büyük insan mezarlıklarının da tanıklık ettiği gibi...

Teslim Demir yoldaşın kesintisiz bir devrim koşusundan oluşan yarım yüzyıllık yaşamını ancak bu gerçeğin ışığında tam olarak anlayabilir, anlamlandırabiliriz.